

СТЕНОГРАМА

круглого столу на тему: "Дотримання Конвенції ООН про права дитини в Україні"

від 19 листопада 2015 року

**Веде засідання Голова Комітету з питань сім'ї,
молодіжної політики, спорту та туризму А.Л.ПАЛАТНИЙ**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго дня, шановні присутні, шановні запрошені, шановні колеги! Враховуючи важливість духовного виховання у вирішенні проблем дітей, ми вирішили розпочати засідання нашого круглого столу з Молитви за сиріт.

Всі ми знаємо, як гостро в нашій країні стоїть проблема сирітства, і як ця проблема загострилась під час російської агресії, тому запрошую всіх учасників нашого круглого столу долучитися до молитви, яка відбудеться зараз перед початком нашого заходу. Ми помолимося за щасливе життя українських дітей та сімей, за щасливе майбутнє України.

Для цього передаю слово президенту Альянсу "Україна без сиріт!" Корнійку Роману Івановичу та шановним священнослужителям, які сьогодні завітали на наш круглий стіл. Будь ласка.

КОРНІЙКО Р.І. Шановні учасники круглого столу, ми дуже дякуємо вам за те, що ви дозволили сьогодні прийти і разом помолитися Богові за дітей, які залишилися сьогодні без батьківської опіки.

Ви знаєте, завжди важливо подивитися в призмі того, що у нас є тато, мама, у нас є діти, у нас є сім'ї. Часто буває, ми приймаємо нашу сім'ю, наших рідних і близьких, як щось само-собою зрозуміле, як належне, інколи навіть не цінуємо цього. Але дуже важливо, щоб ми подивилися і дивилися постійно на свої сім'ї як на Дар Божий, який нам даровано по милості Божій. В той самий час, коли ми маємо батьків, маємо дітей, хтось їх тільки лише мріє мати, хтось молиться і у снах тільки лише їх бачить, просинається і констатує факт: це був тільки лише сон. Тому сьогодні альянс "Україна без сиріт!" уже п'ятий рік поспіль проводить Всеукраїнський день Молитви за сиріт, піднімаючи до цієї молитви все свідоме християнство. І ось на протязі 5 років більше 20 тисяч помісних Церков в один день. В один голос молилися за дітей-сиріт. І цього року у нас теж була така молитва 8 листопада. І сьогодні, з вашого ласкавого дозволу, ми із священнослужителями, представниками різних наших християнських церков прийшли для того, щоб разом з вами помолитись, подякувавши Богові, за наші сім'ї і, помолившись за тих, хто їх на сьогоднішній день не має.

І тому я хочу сьогодні передати слово отцю Макарію. Будь ласка, отче.

ОТЕЦЬ МАКАРІЙ. Шановна президія, учасники цього круглого столу. Дозвольте, найперше, подякувати вам, що ви займаєтеся питаннями дітей-сиріт. В нинішній час дуже легко є ще раз загубити цих дітей. В час, коли йде неоголошена війна, в час, коли йде боротьба з корупцією, в час, коли приходять байдужість у світ, в час великих і безглузких терористичних актів, в яких гинуть люди і гинуть діти. В цей час дуже важливо є не загубити ще раз наших дітей, яких в Україні без батьків є тисячі і десятки тисяч.

Тому, напевне, хочеться звернутися до Бога із молитвою про те, щоб він врозумив серця наших людей, про те, щоб Господь врозумив і дав добрий розум, добру волю нашим політикам, які сидять у Верховній Раді зробити так, щоб до дітей, які сьогодні перебувають в кризі, до дітей-сиріт було відповідне

відношення суспільства. Дуже багато в нас є молодих родин, молодих сімей, які, на жаль, не можуть мати своїх дітей. Вони дуже часто хочуть усиновити дитину, але на шляху до усиновлення стикаються з дуже важкими ставленнями людей, керівників будинків-інтернатів, керівників соціальних служб, які є по всій Україні. Дуже важко на сьогоднішній день є усиновити дитину.

Ми повинні пам'ятати про те, що в нашій державі є багато будинків-інтернатів, де є діти-сироти з відхиленнями. І на сьогоднішній день я особисто хочу взяти опіку над такою дитиною, яка є хвора, яка є розумово відстала, але в той самий час ця дитина, цей хлопчина він вишиває бісером, він молиться. Він, на жаль, має на сьогодні ярлик розумово відсталої дитини. Він не має сім'ї. І я, маючи бажання взяти опіку над цією дитиною, вже стикнувся із цією бюрократією, яка, на жаль, так притаманна нашому суспільству, бо від будинку-інтернату відсилають в службу тієї чи іншої адміністративної... там святошинської організації, звідси відправляють до печерської... служби захисту дітей. І треба зібрати багато документів для того, щоб взяти опіку, то наскільки більше треба зібрати документів для того, щоб усиновити дитину. Йдеться зараз, от в моєму випадку, за дитину, на якій є ярлик хворої дитини. Але наскільки важче взяти дитину в сім'ю здорову, дитину, яку сьогодні суспільство відкидає, тому, Боже, хочеться сказати і звернутися з молитвою до Бога:

Боже, врозуми розум! Врозуми серця тих людей, які мають сьогодні можливість полегшити процедуру прийняття дітей в сім'ю!

Хочеться сказати і виразити подяку тим людям, які стараються до цього, тим людям, які докладають неймовірних зусиль для того, щоб діти опинитися в повноцінних сім'ях, щоб дитина кожна мала батька і матір. Хоча б прийомних, але щоб мала цю любов.

Тому нехай Господь благословить всіх нас, всіх вас і соціальних працівників, і тих, хто займається питаннями дітей-сиріт в нашій державі. Нехай Господь благословить наш народ, щоб це розуміння важливості забрати

дитину з дитячих притулків, з дитячих будинків-інтернатів в сім'ю, щоб це розуміння прийшло на наш народ, на наших батьків. Влада сьогодні діє в правильному напрямку. Але на цій дорозі має багато перешкод. Тому від щирого серця бажаю, щоб в нашій державі, в нашій країні перемогло оце християнське ставлення до дітей-сиріт. І, щоб наша держава була такою державою, в якій не буде дітей-сиріт. Нехай Бог благословить всіх нас на цю Божу справу. Слава Україні! Слава Богу! І слава тим батькам, які вже зробили крок і забрали дитину в свої сім'ї! Спаси вас, Господи!

_____ . Я так надіюсь, мене буде чути. Доброго дня усім присутнім! Дуже приємно бути сьогодні тут, особливо бачити людей, які зацікавлені в тім, щоби вирішити всі труднощі, пов'язані з сирітством. Власне кажучи, якщо ми усі віруємо в те, що Бог створив людину, то мабуть то з цього має виходити вся концепція не лише життя, але законодавства і всякої нашої дії, яку ми коли-небудь чинимо. Що я маю на увазі. Говорячи, що Бог створив людину, значить народження дитини, як уже пан Роман був зауважив, є величезним подарунком від Бога. Тому, коли ми говоримо про відповідальність батьків, ми маємо говорити, що батьки відповідальні не лише один перед одним, не лише перед державою, але більше вони мають відповідальність перед самим Богом, щоби прищепити дітям правильні цінності, правильне розуміння і вкласти в них або докласти всіх зусиль, щоби ця дитина відбулася і зайняла гідне місце в суспільстві.

Друге відповідно – це гідність дитини. Як на мене, це так само є дуже важливий момент, на який потрібно звертати увагу при будь-якій дії, в тому числі творячи законодавство і гідність дитини. Коли я кажу гідність дитини, зовсім не маю на увазі надавати комусь перевагу, а маю на увазі дати усім рівні можливості, і щоби так само дитина-сирота мала рівні можливості з усіма дітьми і почувалася в суспільстві потрібною і важливою, так як з того, що я не раз стикався і бачив, що ці діти часто почувуються залишеними і непотрібними,

відповідно у них виховується оцей комплекс меншовартості, покинутості, відповідно у них виховується споживацьке відношення до життя або гірше, ще гірше буває. Тому, я вважаю, що потрібно дати усім дітям рівні можливості і почуття гідності, абсолютно всім без винятку.

Звичайно, будучи теологом і читаючи Біблію, я розумію, що найкращою формою життя дитини це є сім'я. Як кажуть юристи, бувають форс-мажорні ситуації, але на моє переконання, що будь-які заклади, де неможливо створити сім'ю і затишок сімейний, мала би вже по-маленьку відходити в минуле. І ми маємо створити для дітей сиріт такі умови, де вони почували би як в сім'ї, де є тато, де є мама, і де вони є частиною сім'ї і можуть назвати себе донькою чи сином. Бо, приходячи в подібні заклади, не раз бачиш дитину, яка біжить назустріч і може задати тобі питання: може ви мій батько, може ви станете для мене татом. Тобто це, це трошки боляче, правда. Тому нехай би створювалися... Так само я прошу про законодавство, щоби законодавчо закріплювати такі форми, де кожна дитина була би в сімейному затишку. Я розумію, що все просто і не все відразу вдається, але щоби взяти цю лінію і йти в цьому процесі,

Ну і останнє, на що хотів би зауважити. Коли читати Біблію, по-особливому звертаєш увагу, що є дві категорії людей. Ну більше є, але в даному випадку дві категорії людей, на яких Бог по-особливому звертає увагу і в буквальному змісті заставляє суспільство вирішувати їх проблеми в першу чергу, без будь-якої бюрократії, це діти-сироти. Написано: "Піклуйся про сироту і про вдову". Це особливо вразливі дві форми... не форми, а дві... як це правильно сказати, дві верстви, дві категорії людей: сирота і вдова.

Більше того, Біблія нам розповідає, що суспільство, яке не піклується про сироту і вдову, не може жити добре, і за таке суспільство Бог не береться, щоби його благословляти.

Якщо ми розуміємо, що найвищі цінності нам дає Бог, то ми маємо прийняти і правила життя, які він нам пропонує, тому давайте візьмемо на себе

відповідальність, щоби оці верстви населення, про які ми говоримо, люди, які по суті є в певній мірі обділені увагою і повагою, вирівняти. І один текст, я хотів його зачитати, з Біблії, але вже не буду, перекажу своїми словами. ...текст Біблії, який говорить так: хто піклується про сироту, хто піклується про вдову, того Бог благословить; і навіть якщо він буде в смертельній небезпеці, його визволить Господь. Відповідно, давайте до зворотнього: а якщо не піклуватися, то суспільство постійно буде наражатися на смертельну небезпеку.

Тому, звертаючись особливо до тих людей, які мають право і можливість творити закони, зверніть на ці принципи так само свою увагу. Щиро вдячний вам!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

ОТЕЦЬ МАКАРІЙ. ...від імені Греко-Католицької Церкви отець Андрій, будь ласка.

ОТЕЦЬ АНДРІЙ. Доброго дня! Слава Ісусу Христу! Ми, справді, розуміємо, що, власне, згідно з Божим об'явленням для всіх віруючих людей зрозуміло є, що людина є усиновлена Богом. І для віруючої людини усвідомити, що вона є, має батька, - це головний принцип, це основа нашої віри. І ця основа нашої віри спонукає нас, віруючих людей, розуміти, що, якщо в нашій країні біля нас є люди, які не мають батьків, то це суперечить нашій вірі. Ми повинні цей принцип усиновлення поширювати з нашої віри до тих людей, які є поруч з нами, цих, які є позбавлені цієї батьківської опіки і турботи, а Господь не хоче, щоб хтось її був позбавлений.

Коли ми бачимо реалії нашого життя, то розуміємо, що так багато є довкола нас дітей-сиріт або дітей, які позбавлені батьківської опіки з різних

причин, до великої міри це є спадкоємство радянської системи, яка хотіла виховати нову людину, людину, коли держава сама брала на себе бажання повністю опіки і виховання, усуваючи дуже часто сім'ю з цього простору. І це призвело в кінці-кінців до високого зросту сирітства, здавалося б, далекий від війни і відповідних якихось кризових умов час.

Тому ми як церква з дуже великою відповідальністю ставимося до двох, до захисту двох прав. З одного боку, право на те, щоби сім'я мала право виховувати дитину, щоби сім'я була основною, хто виховує дитину, не держава, а сім'я є основною, основним місцем, де опікується і виховується дитина. А, з другого боку, ми розуміємо, як важливо, щоби дитина мала сім'ю і щоби не було таких дітей, які є позбавлені опіки сім'ї.

Насправді ця позиція, яку ми представляємо, лише тут троє священнослужителів, є позицією всіх віруючих, всіх конфесій в Україні. Всеукраїнська рада церков і релігійних організацій з відповідним зверненням вже багато років тому зверталася до всіх віруючих і наголошувала на тому, що так, для нас є важливо, щоби кожен віруючий, усвідомлюючи, що він є усиновлений Богом, поширював це усиновлення на тих ближніх, які є позбавлені такої можливості, батьківської любові та опіки.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

ОТЕЦЬ МАКАРІЙ. Дякую.

І на завершення. Священнослужителі прийняли таке рішення і благословили, щоби помолилася не доросла людина, а дитина, яка була сиротою, яка отримала тата і маму як дар Божий, і як казав Апостол Павло, що маю те даю. Вона має уже дар усиновлення, про який казав тільки що отець Андрій, вона хоче цим даром поділитися і помолитися.

У всіх у вас в тих книжечках, ось така з дівчинкою, є ця молитва, і ви можете відкрити і разом із Сашою звершити цю молитву.

"Мій Небесний Отче, Ти благий і милосердний... "Мій Небесний Отче, Ти благий і милосердний Бог, Ти подарував мені люблячих батьків, які стали для мене ангелами посланими з небес. Я щасливий і дякую Тобі за них. Від імені всіх дітей, яких залишили рідні батьки, я прощаю їх і прошу Тебе прости і Ти їхніх батьків і змилуйся над ними, зціли їхні серця, зміни їхні життя і, якщо це можливо, поверни до них їхніх дітей. Я піднімаю свій голос до неба і благаю Тебе за всіх діточок, які лише у снах бачать своїх батьків, Отче, пошли кожній дитині люблячих тата і маму. Нехай в Україні не буде дітей-сиріт, а будуть щасливі сім'ї, в яких пануватиме любов, взаємоповага та взаєморозуміння. Благослови, Отче, сім'ї, які усиновили дітей, сім'ї, які прийняли дітей на виховання. Нехай у цих сім'ях панують твій мир і радість. Благослови їх, щоби вони були найщасливішими сім'ями в Україні, бо вони прийняли у свої домівки Тебе. Боже, великий і могутній, змилуйся над Україною і поблагослови всі сім'ї в нашій країні, щоб серця батьків були завжди нахилені до дітей, а серця дітей до батьків їхніх, і діти не ставали більше сиротами. Я вірю, що Ти вислухаєш мою молитву і даси більше, а ніж я прошу. Бо Ти є батьком сиріт і любиш усіх дітей. Амінь."

ОТЕЦЬ МАКАРІЙ. Дякуємо вам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую усім. Дякую, святий отче.

Знаєте, наш комітет завжди піклувався і буде піклуватися малозабезпеченими сім'ями, дітьми, які позбавлені батьківського піклування, дітьми-сиротами. Це, дійсно, дуже велика проблема в нашій державі. Але ж я впевнений, що час, ми зараз живемо в складний час, час бойових дій, час

економічної кризи. Але я впевнений, що держава повинна більш піклуватися за дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування.

Наш захід, який ми проводимо за пропозицією та підтримки коаліції, громадських організацій, право дитини в Україні відбувається у переддень 20 листопада, це 26 річниці підписання Конвенції ООН про права дитини. Тому сьогодні ми хочемо обговорити стан дотримання вимог конвенцій в нашій країні та визначити шляхи вдосконалення державної політики в цьому напрямі. Діти – наше майбутнє. Проте, на жаль, ці слова залишаються лише гаслом і не відповідають реальній політиці.

Навпаки, за останні роки становище дітей в Україні суттєво погіршилось. Безумовно, насамперед, це є наслідки як російської агресії, так економічної кризи. Але ця вкрай складна ситуація не виправдовує постійні спроби зекономити на наших дітях. Тому, на думку членів нашого комітету, необхідно змінити вектор державної політики та інвестицій держави нашої в своє майбутнє, посилити увагу до проблем дитини.

У своєму виступі хотів би зупинитися на декількох важливих питаннях. Питання захисту переміщених дітей, насамперед, дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування. На жаль, в цьому питанні держава постійно запізнюється.

Ще 1 липня минулого року комітет на своєму засіданні розглянув питання щодо виконання урядом вимог законодавства стосовно забезпечення захисту прав дітей, які перебувають у зоні воєнних дій і збройних конфліктів, в тому числі і забезпечення безпечного виїзду їх із зони воєнних дій і збройних конфліктів, розміщення та харчування на мирній території.

Комітетом були надані конкретні рекомендації щодо вирішення цих проблем. Проте, на жаль, вони не були вчасно враховані.

Таким чином, порядок забезпечення діяльності прийомних сімей дитячих будинків сімейного типу, які перемістилися з тимчасово окупованої території

або району проведення АТО. Був затверджений лише у червні цього року. Лише у серпні цього року було надано право родичам дитини реєструвати її як внутрішньо переміщену особу. Досі не затверджена Постанова Кабінету Міністрів України, згідно з якою було б надано право родичам дитини, яка перебувала без законних представників отримати щомісячну адресну допомогу для покриття витрат на проживання, зокрема, на оплату житлово-комунальних послуг.

Хочу зазначити, що при затвердженні постанов уряду стосовно дітей багато часу займають всілякі узгодження та погодження, від чого страждають, на жаль, наші діти. Тому звертаюся до представників усіх міністерств, які присутні на нашому засіданні, з проханням прискорити погодження дитячих нормативно-правових актів та уникнути зайвого бюрократизму. В зв'язку з переходом до децентралізації дитячої програми щодо підтримки дитячо-юнацького спорту, оздоровлення, відпочинку та санітарно-курортного лікування дітей, передані на фінансування до місцевих бюджетів. Проте програми фінансуються ще гірше, ніж у попередні роки за залишковим принципом. Так, наприклад, якщо у цьому році сфера оздоровлення та відпочинку дітей не доотримала більше 500 мільйонів гривень з державного бюджету та Фонду соцстраху, то фінансування з місцевих бюджетів було збільшено лише на 59 мільйонів гривень і, що більш сумно, що цього року спостерігалось значне перевиконання доходів місцевих бюджетів, тобто профіцит. Проте, на жаль, у місцевих рад не виникло бажання збільшити фінансування бюджетним установам.

Шановні колеги, комітет вважає, що продовжуючи курс на передачу повноважень органам місцевого самоврядування, необхідно зберегти відповідальність держави за забезпечення реалізації прав дітей, оскільки українська держава підписала Конвенцію ООН про права людини.

І останнє, на календарі вже друга половина листопада, а учні четвертих та сьомих класів досі не отримали шкільні підручники. Хочу при цьому нагадати,

що Верховна Рада України ще в липні місяці спрямувала кошти зекономлені за рахунок зменшення заробітної плати народних депутатів України на виготовлення цих підручників. Проте питання, на жаль, на сьогоднішній день не вирішено. З всього цього виникає стратегічне питання: чи збирається українська держава інвестувати в своє майбутнє.

Не продумане питання щодо оплати батьками повної вартості оздоровлення та відпочинку дітей, занять спортом. Проте треба розуміти, що отримаємо ми на завтрашній день. Перш за все це руйнація існуючої системи організації дозвілля дітей, яка виконує важливу функцію профілактики правопорушень – погіршення здоров'я. Впевнений, що в цьому випадку навіть прямі фінансові витрати держави на лікування дітей, оплату лікарняних батьків, боротьбу з дитячою злочинністю будуть перевищувати суму коштів, які нібито вдалося державі зекономити.

Шановні колеги, у своєму виступі я зупинився тільки на деяких проблемах державної політики щодо захисту прав дітей. Впевнений, що і в доповіді Міністерства соціальної політики України, і в виступах учасників засідань буде багато інших... піднято багато інших проблем. Пролунають цікаві пропозиції щодо вдосконалення державної політики в цьому напрямку.

Тому я хочу надати слово заступнику міністра соціальної політики Ярошенку Валерію Станіславовичу. Будь ласка.

ЯРОШЕНКО В.С. Я дякую, Артуре Леонідовичу. Дозвольте мені вас привітати, шановні колеги. Також я хочу звернутись до Джованні Барберіс, я вас вітаю Уповноваженого представника ЮНІСЕФ в Україні. Микола Миколайович, вас з тим, що ми всі розуміємо, надважливе питання, яке ми сьогодні розглядаємо. І хочу сказати на початку свого, можливо, сухого виступу, що ми краще все зробимо і зробимо більше, чим сьогодні скажемо.

Ото буде справжній наш і чиновників, і депутатів, і громадськості вклад в таке надскладне питання, яке сьогодні ми розглядаємо.

Шановні колеги, в 2009 році Верховною Радою України за поданням Президента України було ухвалено Закон України "Про загальнодержавну програму "Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на період до 2016 року". А Кабінет Міністрів України за поданням Міністерства соціальної політики як координатора питань захисту прав дітей затверджує конкретні заходи на кожен рік.

Метою даного закону є створення цілісної системи захисту прав дітей в Україні та виконання Україною міжнародних зобов'язань визначених Генеральною асамблеєю ООН в інтересах дітей.

Реалізація конкретних заходів передбачених законом дозволяє, зокрема, дітям-сиротам та дітям позбавленим батьківського піклування реалізувати право на сімейне виховання шляхом усиновлення, влаштування під опіку в прийомні сім'ї та дитячі будинку сімейного типу. Дітям-інвалідам реалізувати право на освіту незалежно від стану здоров'я та місця виховання. Дітям, які живуть з ВІЛ, - доступу до діагностики, лікування, догляду та підтримки. Знизити рівень смертності дітей віком до 5 років, в першу чергу зменшення смертності дітей через недогляд батьків та недбале батьківство.

На реалізацію зазначеного закону з державного бюджету було виділено в 14-му році 213 мільйонів гривень, не дивлячись на складну економічну ситуацію, в поточному році передбачено понад 436 мільйонів. Чи ви скажете цього достатньо? Я думаю, що ні.

Новий етап розвитку державної політики в сфері захисту прав дітей започатковано Указом Президента України "Про затвердження національної стратегії в сфері прав людини", яким затверджено нові стратегічні цілі на наступні роки в сфері забезпечення прав дитини, а саме: створення сприятливого середовища для виховання, навчання, розвитку дитини та

ефективної системи забезпечення реалізації прав, удосконалення державного механізму забезпечення прав дитини, окреслено головні очікувані результати, що мають бути покладені в основу діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, суспільства в цілому.

Сподіваюсь, що сьогоднішнє засідання стане потужним поштовхом до осмислення головних пріоритетів захисту прав дітей, визначених Конвенцією ООН про права дитини, розроблення найближчим часом системних заходів, які дозволять оцінити зроблене, переглянути та осмислити помилки, а саме головне, зробити висновки з урахуванням реалій сьогодення та сформувані реформіські напрямки діяльності. Я критику, яку от сьогодні виказав Артур Леонідович, абсолютно сприймаю.

Головним координатором новітньої законодавчої бази забезпечення прав дітей по праву має стати саме Комітет Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму.

Міністр Розенко зазначив на останній колегії Мінсоцполітики, яка була саме присвячена питанню забезпечення прав дітей в полі зору суспільства, тобто влади, громади, має бути кожна дитина від народження і набуття нею повної дієздатності. Всі проблеми їх життя повинні виявлятися на самому ранньому етапі і втручатися має... і втручання, вибачте, має бути оперативним, дієвим і, головне, комплексним.

І найголовніше, враховуючи розпочатий процес децентралізації, чинне місце в цьому має відігравати розвиток соціальних послуг саме в громаді. Крім того, особливу увагу члени колегії з урахуванням сьогоднішньої ситуації в Україні звернули на неналежне виконання рекомендацій комітету ООН з прав дитини щодо участі дітей в збройних конфліктах, в тому числі через відсутність порядку здійснення заходів щодо захисту дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій чи збройних конфліктів.

Шановні колеги, слід також зазначити, що цьогорічна державна доповідь про становище дітей в Україні, до підготовки якої причетні більшість присутніх в цій залі і робота над якою вже завершується, присвячена саме дотриманню прав дітей в умовах збройного конфлікту.

Окремо дозвольте зупинитись на деяких ключових пріоритетах забезпечення прав дітей, визначених саме конвенціями Організації Об'єднаних Націй. І так, забезпечення права дитини на виховання в сімейному середовищі, в тому числі дітей з обмеженими можливостями. На початок інформую вас, 2015 року кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, складає в державі понад 83 тисячі. Слід відмітити, що вже 83 відсотки дітей, які з різних причин втратили батьківське піклування, виховуються саме в сімейних формах виховання, а це близько 70 тисяч дітей. При цьому в прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу виховуються 430 дітей, які мають інвалідність. На сьогодні посилено захист таких дітей інвалідів, і допомога на зазначену категорію дітей становить два прожиткових мінімуму плюс державна допомога по інвалідності. Водночас національне усиновлення є найпріоритетнішою та найбільш захищеною формою влаштування дитини-сироти, дитини позбавленої батьківського піклування. На обліку дітей, які можуть бути усиновлені в регіонах України, на сьогодні перебуває понад 20 тисяч. Протягом дев'яти місяців 2015 року усиновлено одна тисяча 320 таких дітей. Постановою Кабінету Міністрів України від серпня цього року врегульовано процеси усиновлення дітей у разі припинення функціонування служби в зоні проведення АТО та переміщення таких дітей.

Слідуюче, реформування інтернатних закладів. Хочу зазначити коротко, що в інтернатних закладах на сьогодні виховується 7 тисяч 700 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та майже 20 тисяч дітей, які перебувають в складних життєвих обставинах.

Мінсоцполітики визначило основні шляхи такого реформування, а саме: необхідно вживати всіх заходів для повернення до біологічних сімей дітей, які перебувають в інтернатах та за заявою батьків, а якщо це неможливо, то влаштовувати в сімейні форми виховання. Дітей, які набувають статус дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування, влаштовувати виключно в сімейні форми виховання і не допускати їх потрапляння чи зменшити таке потрапляння до державних інституцій. Забезпечити соціальну підтримку сімей на ранніх етапах складних життєвих обставин, не допускати влаштування дітей за заявою батьків. Але головним завданням є розвиток нових видів соціальних послуг для дітей та сімей з дітьми на рівні громади, зокрема, щодо тимчасового догляду та вихованню дітей, які перебувають в складних життєвих обставинах в сім'ях патронатних вихователів. З цією метою Міністерство соцполітики активно працювало в робочій групі комітету над відповідним законопроектом, що дозволить Україні вести нову форму догляду за дітьми сімейний патронат.

Наступне. Одним з найактуальніших питань є дотримання прав дітей на сході України. Фактично в 2014 році Україна вперше зіткнулася з реальною проблемою захисту прав дітей у збройному конфлікті на сході України. І, звичайно, всі ми і держава в тому числі виявилась до такої ситуації абсолютно неготовою.

На початок вересня 2014 року із усіх закладів соціального захисту дітей, притулку для дітей-сиріт, Центр соціально-психологічної реабілітації, а також загальноосвітні школи-інтернати та дитячих будинків, які розташовані в районі проведення АТО Донецькій і Луганських областей було евакуйовано 1 тисяча 678 дітей. Переважна більшість з них мала статус сироти або позбавлені батьківського піклування.

Соцполітики запровадило щотижневий моніторинг про дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування, які перемістилися з тимчасово окупованої території та районів проведення АТО.

За оперативними даними станом на 12 листопада нинішнього року в регіонах України перебуває 2 тисячі 542 внутрішньо переміщених дітнин. Нещодавно було здійснено комплексне обстеження умов проживання внутрішньо переміщених дітей і інтернатних закладах Одеської області робочою групою, до складу якої увійшли представники Міністерства соцполітики, секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Офісу Уповноваженого Президента з прав дітнин та Луганської обласної державної адміністрації. Головна мета цього обстеження – визначити подальше місце перебування кожної дітнин, перш за все з урахуванням її особистої думки. В результаті за врахуванням особистої думки дітей 22 дітнин було повернуто в Луганську область. Вважаю, що таку роботу потрібно продовжити.

Крім того, одне з засідань міжвідомчої комісії з питань охорони дітнинства цього року було присвячено розгляду питання забезпечення захисту прав внутрішньо переміщених дітей соціально незахищених категорій. За результатами засідання міжвідомчої комісії з охорони дітнинства було прийнято комплексне рішення про здійснення конкретних заходів від центральних органів виконавчої влади щодо вирішення нагальних питань забезпечення дотримання прав дітей. Думаю, що таких заходів недостатньо.

Особливу увагу обласних Київської міської державної адміністрації рекомендовано зосередити на дітях сиротах, на дітях позбавлених батьківського піклування, які виховуються в сімейних формах виховання. Створення умов для проживання сімей, за яких не було необхідності повертатися в зону АТО, або ті сім'ї, які виявили бажання залишитись на постійне проживання, надавати необхідно відповідне житло і створювати умови. Також з ініціативи Мінсоцполітики урядом прийнято та затверджено ряд рішень, що унормовують соціальний захист внутрішньо переміщених дітей соціально незахищених категорій, зокрема, щодо забезпечення діяльності прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, які перемістились з зони АТО, спрощення порядку призначення та виплати державної допомоги для

дітей-сиріт без довідки про розмір аліментів, зміни до порядку оформлення і видачі довідки про вжиття та облік осіб, які переміщуються з тимчасово окупованої території. Також удосконалено облік внутрішньо переміщених сиріт, дітей позбавлених батьківського піклування.

Шановні колеги, крім того, найближчим часом до уряду буде внесено розроблений вже Мінсоцполітики проект постанови Кабміну, що казали ви, Артур Леонідович, щодо надання щомісячної адресної допомоги особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території, лінія зіткнення, звичайно, також, для покриття витрат для проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг.

Коротко про соціальний захист дітей, шукачів притулку та дітей-біженців. З метою соціального захисту прав дітей розлучених з сім'єю, дітей-біженців, шукачів притулку в Україні, міністерством розроблено проект Постанови Кабінету Міністрів України "Про особливості соціального захисту дітей, розлучених із сім'єю в Україні".

Проектом акту передбачено внесення відповідних змін до нормативно-правових актів щодо виявлень дітей, розлучених із сім'єю, які не є громадянами України і заявили про намір бути визнаними біженцями або особами, які потребують додаткового захисту та взаємодії органів виконавчої влади при здійсненні їх соціального захисту.

Коротко про соціальний захист дітей з інвалідністю. В системі соціального захисту країни на 01.06.2015 року функціонують 49 дитячих будинків-інтернатів, в яких проживає 5 тисяч 774 вихованці та підопічних з фізичними інтелектуальними та психічними порушеннями, з них 2 тисячі 267 дітей віком до 18 років.

Міністерством розроблено стандарт стаціонарного догляду дітей з важкими фізичними та розумовими вадами, а також нову редакцію типового

положення про дитячий будинок-інтернат, що наразі погоджується і треба швидше це погоджувати, знову ж таки згоджуюсь з вами.

Слідуюче. Підсумовуючи, хочу зауважити ще одну важливу проблему. Сьогодні в умовах децентралізації існує гостра необхідність у збереженні та посиленні повноважень та кадрового потенціалу у службах в справах дітей та центрів соціальних служб для дітей, сім'ї, дітей та молоді як основних надавачів послуг для сімей та дітей. Ну, я тут хотів би сказати, що передайте керівництву ваших областей про те, що не тільки не дофінансовано, про що ви сказали, а ще є такі речі як от, наприклад, за інформацією з регіонів у деяких областях приймаються рішення про ліквідацію служб у справах дітей, скорочення штатної чисельності, що унеможлиблює здійснення відповідних функцій.

Дуже коротко про Одеську область, яка там написала ці такі новели, які могли б привести до того, що стала б відсутністю можливість ставити на облік дітей-сиріт, з'явилися би черги по усиновленню, відсутність можливості надавати направлення службою у справах і так далі. Ми оперативно вмішались в цю ситуацію і розпорядження Одеської обласної державної адміністрації було виведено Службу у справах дітей із складу департаменту дітей, сім'ї, молоді та спорту як окрему юридичну особу.

Міністерству також стало відомо про ліквідацію Служби у справах дітей Черкаської обласної державної адміністрації з передачею її функцій новоствореному управлінню молоді, спорту, сім'ї, у справах дітей згідно з розпорядженням Черкаської обласної державної адміністрації. Наскільки я зрозумів, там замгубернатора став бувший очільник такого управління і почав тягнути на себе одіяло. А це є прямим порушенням норми чинного законодавства.

Отже, наша позиція: при формуванні якісно нової системи забезпечення прав дітей, в першу чергу, на рівні територіальних громад і, передаючи їм великі повноваження, принципово важливою залишається позиція щодо посилення кадрового потенціалу спеціалістів, які працюють у сфері

забезпечення прав дітей. Також звертаю вашу увагу, що в 2016 році закінчується дія Закону України "Про Національний план щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на період до 2016 року".

При Мінсоцполітики утворено робочу групу для розробки нового проекту закону України щодо реалізації Конвенції Організації Об'єднаних Націй. Новий закон має відповідати усім міжнародним стандартам захисту прав дітей, забезпечувати реалізацію ефективної політики в інтересах дітей.

Міністерство наголошує, що робоча група відкрита, характер... має відкритий характер. Ми запрошуємо всіх заінтересованих організацій прийняти участь в роботі нового закону.

Крім того, Міністерство соціальної політики, підкреслюю, що має надзвичайно ефективну підтримку від комітету, який сьогодні і запросив нас на цей круглий стіл. У нас є декілька законів, я не буду їх перераховувати, ми оперативно скажемо, де нам потрібна підтримка, шановні панове депутати.

На завершення, хочу сказати. Моє глибоке переконання, що тільки спільними зусиллями ми маємо можливість створити сучасну систему забезпечення прав кожної дитини в нашій державі, незважаючи на ті надсерйозні виклики, які в нас сьогодні є. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Валерій Станіславович.

Дійсно, є сьогодні велика проблема з передачею на місцеві бюджети фінансування. І я хочу сказати, що комітет наш буде реагувати, ви перерахували тільки декілька проблемних областей, які сьогодні існують. Ми знаємо, що є профіцит бюджету в деяких областях. Але ж місцеві ради, вони не спішають перераховувати гроші на ці дуже великі проблеми для нашого суспільства. І це було і буде, але я впевнений, що зараз нові ради в нас, ми закінчили... наша країна вийшла із фази виборів, чергових виборів.

І я впевнений, що зараз буде переформатування місцевих рад. І будемо з ними працювати в тому напрямку, щоб ці гроші були перечислені, і ті гроші були ціленаправлені на ці існуючі проблеми. Якщо не будуть губернатори чи чиновники реагувати на ці проблеми, порушуючи, як ви вірно замітили законодавство України, то наш комітет, народні депутати будуть звертатися до Генеральної прокуратури України, до силових структур для того, щоб терміново реагувати на ці проблеми. Не тільки будуть звертатись, але я впевнений іще супроводжувати ці запити і ці звернення в публічному просторі. Для того, щоб чиновники зрозуміли, що не на них працює громада, а вони працюють на громаду. І не тільки в даному випадку не на громаду, а на дітей-сиріт. І це дуже великий гріх не відкликатися на ці позови, на позови суспільства. Дякую.

Слово для співдоповіді надається ініціатору проведення нашого круглого столу, президенту харківської обласної фундації "Громадська альтернатива" Ясеновській Марії Едуардівні.

Будь ласка, Марія Едуардівна.

ЯСЕНОВСЬКА М.Е. Всем добрый день! Очень рада здесь всех приветствовать от имени коалиции по правам ребенка в Украине, членом которого является наша организация. Честно говоря, неожиданно здесь видеть такое количество людей и такое количество представителей различных органов государственной власти, которые имеют то или иное отношение к обеспечению прав ребенка в нашей стране.

Я в своем выступлении хочу поговорить о тех обязанностях, которые есть в контексте прав ребенка у государства перед детьми и перед обществом. Тут много прозвучало о том, какие есть у нас у всех, и у представителей государственных органов в том числе, обязанности перед Богом. О том, какие есть обязанности родителей перед детьми. Но как мне кажется, в контексте

прав ребенка все-таки важно говорить немного о других вещах, о том, что должно сделать государство для того, чтобы права ребенка были обеспечены. Потому что, наверное, иначе если бы можно было бы все решить молитвой, мы бы здесь не собирались бы с вами. И вообще, наверное, органов государственной власти у нас не существовало бы, а мы бы решали все свои проблемы каким-то другим образом. Есть международное право, есть конвенция о правах ребенка, к которой присоединилась Украина и годовщину вступления в силу которой мы будем в скорости отмечать. И в ней есть четкие стандарты, четкие обязанности государства, которые государство должно исполнять. В общем и целом эти обязанности делятся на три категории. Это обязанность соблюдать права ребенка, это обязанность обеспечивать права ребенка и это обязанность защищать права ребенка.

К сожалению, в нашем государстве все эти три обязанности смешиваются, нет четкого баланса и я не могу сказать, что хотя бы одна из этих обязанностей соблюдается должным образом. Есть очень много перекосов, ну, например, когда в целях обеспечения прав ребенка, вместо того, чтобы в семье поддержать семью и обеспечить социальную поддержку семьи, ребенка изымают из семьи, применяя таким образом механизмы защиты прав ребенка. Хотя конкретно очень часто вместо этого надо просто поддержать семью и заняться обеспечением прав ребенка.

Конечно же, я буду говорить о проблемах. Я уверена, что другие выступающие расскажут и о плюсах, и о достижениях, которые сделаны нашим государством на пути становления прав ребенка в нашей стране, но, поверьте, проблем значительно больше, чем тех достижений, которые есть.

Наша коалиция подготовила отчет о ситуации с соблюдением прав ребенка в Украине за 2012-2015 год. В него вошло далеко не все, что хотелось бы туда вместить. Однако, основные тенденции там, безусловно, отражены. И я уверена, что вы все с ним сможете ознакомиться самостоятельно. Также отдельные аспекты осветят еще мои коллеги, которые будут выступать позже.

Я же хочу просто остановиться на основных проблемных моментах, которые показывают, что не работает система в целом. Для того, чтобы эти три обязанности государства действительно были уравновешены и действительно работали, нужна одна очень простая вещь. Нужно уважать и видеть человеческое достоинство ребенка. К сожалению, наше государство та в общем-то и общество, что ж тут скрывать, не всегда признает то, что ребенок, за ребенком, то, что он человек. Ну, вот как-то так получилось. Вместо того, чтобы признавать то, что ребенок, это объект, который имеет свои права, мы все равно рассматриваем ребенка как субъекта заботы, субъекта защиты и предпочитаем принимать за него решение сами, чем выслушивать его и учитывать его мнение.

Те действия, которые осуществляются государством, даже из того, что здесь прозвучало, вот обратите, очень много делается в социальной сфере. Очень много говорится о том, какие деньги на какие программы выделяются, на какие механизмы поддержки детей выделены тем или иным государственным органом. Но важно не только деньги, важны те услуги, которые может получить ребенок, которые может получить семья, для того чтобы действительно права ребенка были обеспечены. Опять же очень часто складывается такое ощущение, что действие осуществляются очень формально. Действительно, практически не существует индикаторов оценки эффективности тех действий, которые совершает государство для того, чтобы можно было понять, действительно ли мы продвигаемся в сфере обеспечения стандартов Конвенции о правах ребенка или нет.

Опять же Комитет по правам ребенка после очередного отчета Украины перед ним об уровне соблюдения прав ребенка подготовил для Украины перечень рекомендаций. Это еще было, как я уже сказала, в 2012 году. И, собственно говоря, наш отчет он поэтому и начат с 2012 года, мы хотели посмотреть, как эти рекомендации имплементируются. Там все очень четко расписано. Не надо изобретать велосипед, надо просто брать и делать. И относиться к этому формально и не ждать, пока придет уже такая ситуация, что

будет все поздно. Еще в 2011, в 2010 году, когда у нас были промежуточные этапы подготовки этого альтернативного отчета, наши коммуникации с Комитетом по правам ребенка, нам задавался вопрос: а как в Украине, собственно говоря, соблюдается факультативный протокол об участии детей в военных конфликтах. Казалось бы, 2010 год, где Украина, а где военные конфликты. Но даже такой момент, как то, что Украина должна была уже тогда отслеживать, куда идет оружие, которое продает Украина, и может ли это оружие быть использовано против детей, могут ли дети стать жертвами использования этого оружия, уже тогда такая обязанность была. Если бы мы хотя бы тогда уже начали думать о том, как имплементировать подобный международный документ, возможно, мы бы уже избежали многих проблем, которые есть у нас в стране сейчас.

Конвенция о правах ребенка говорит о четырех принципах, на которых, собственно говоря, все в сфере прав ребенка основывается. Это принцип выживания и развития наилучших интересов ребенка, учет мнения ребенка и недискриминации. Я хочу привести несколько примеров как раз по этим четырем принципам в отношении того, как действительно работает у нас система защиты, обеспечения прав ребенка и какие же есть основные проблемы.

Выживание и развитие, знаете еще совсем недавно, когда мы готовили какие-то документы по этому вопросу, в общем-то динамика выживания в основном касалась статистики детской смертности, процедуры использования кормления, материнского кормления в отношении детей, ну, и там были определенные позитивные результаты, динамика оставляла желать лучшего, но она все-таки шла в позитивную сторону. То, что сейчас происходит в нашей стране – это Антитеррористическая операция, это война на востоке, подняло вопрос выживания на совсем другой уровень, это действительно сейчас острая проблема в нашей стране. Дети становятся жертвами и стали, точнее, жертвами уже военных действий, дети – потенциальные жертвы мин и прочих взрывоопасных предметов, которые остаются и еще будут очень долгое время

оставаться на территории нашей страны. И здесь очень важно, чтобы предпринимались как можно более активные действия государства для того, чтобы минимизировать возможные риски в контексте выживания детей. На наш взгляд, пока такие действия предпринимаются не на достаточном уровне. Информационная компания взрывоопасных предметах, ну, как-то началась и, по-моему, закончилась, во всяком случае я, мы не видим того, чтобы дети были проинформированы о возможных рисках и возможных действиях в случае обнаружения каких-то незнакомых предметов. Также все вот эти вопросы, связанные с эвакуацией, ну, условно говоря, государственных детей, то есть те дети, которые находятся в интернатных учреждениях, те дети, которые находятся в детских домах семейного типа, в приемных семьях. Потому что это дети, которых государство, собственно говоря, отдало в эти семьи и государство выплачивает этим родителям-воспитателям деньги, то есть все равно государство несет повышенную ответственность за них. Очень много опросов, связанных с эвакуацией этих детей, этих семей из зоны АТО, во время военных действий, после военных действий, процедура возвращения, процедура обеспечения, тут есть очень много проблемных вопросов именно связанных непосредственно с выживанием. Опять же, обеспечение вот того, тех 2 тысяч 542 детей, о которых говорил предыдущий выступающий, детей с числа внутренне перемещенных лиц, которые живут на другой территории, на безопасной территории Украины, что происходит с ними, на сколько у них обеспечен стандарт выживания.

Стандарт развития. Ну тут я хочу привести пример, много говорилось о интернатах, интернатных учреждениях, интернатах для детей с инвалидностью. Есть при Министерстве социальной политики есть так называемые интернаты третьего и четвертого профиля, в которых воспитываются дети с самыми тяжелыми формами инвалидности. И есть такое понятие, как "необучаемые дети". Это понятие применяется не только в Украине, но в принципе преимущественно только в странах бывшего Советского Союза, во всем мире такого понятия "необучаемые дети" просто нет. Да, безусловно, дети, которые находятся в этом интернате, никогда не освоят школьную программу, даже в

адаптированном и каком-то урезанном виде, но это не означает, что они не могут обучаться. И практика волонтеров, которые работают с такими интернатами, показывают, эти дети могут очень много чего.

Вот предыдущие выступающие говорили про детей, которые с помощью бисера делают всякие изделия поделки. Из того, что наши партнеры волонтерские организации работают вот с такими интернатами, они очень часто рассказывают, что приходят в новый интернат, показывают какие поделки делали дети в другом интернате, предлагают открыть такие курсы, такой кружок. И сначала воспитатели говорят: "Нет, там другие дети, они более развиты, с нашими детьми такое не получится", и потом каждый раз все-равно происходит чудо и эти же дети, про которых воспитатели говорили, что наши никогда и ничего подобного не смогут, делают еще большие чудеса своими руками.

Наилучшие интересы ребенка. Знаете, есть в этом контексте ряд стандартов, которые очень четкие и очень понятные. Ряд стандартов зависят от индивидуального подхода к каждому конкретному ребенку и заранее нельзя прописать и определить в какой ситуации какие интересы будут у ребенка лучшими. Ну есть, я ж говорю, четкие стандарты, права на воспитание в семейном окружении.

Мы выступаем против того, чтобы государство обеспечивало ребенку право на семью и право на воспитываться отцом и матерью, потому что, знаете, тогда это приведет, наверное, к тому, что государство будет чрезмерно вмешиваться вообще в семейные взаимоотношения, вопросы разводов и так далее, и тому подобное. Но воспитание в семейном окружении – это совсем другое. Это не обязательно папа и мама, это условия, которые максимально приближены к семье, максимально приближены к семейным, и желательно, чтобы максимально с поддержанием биологических связей.

Очень много новых проблем в этой сфере, и очень много старых проблем. О них тоже говорили, и предыдущие ораторы в том числе. Интернаты. Процесс

деинтернализации детей уже должен был давно не то, чтобы начаться, уже давным-давно закончиться. В 2005 году, когда был принят закон Фельдмана, говорилось, что еще совсем чуть-чуть, у нас все интернаты будут не больше 50 человек в интернате.

Сейчас у нас есть прекрасная ситуация. Я записала со слов предыдущего оратора. У нас есть 20 тысяч детей, которые находятся в сложных жизненных обстоятельствах и которые воспитываются в интернате. Спрашивается: что это за дети, откуда они взялись, вопрос, почему? Еще совсем недавно, когда не было процесса разукрупнения интернатов и передачи детей-сирот и детей, лишенных родительской опеки, в различные семейные формы воспитания, таких детей в интернатах просто не было. У нас в общественных организациях складывается четкое ощущение, что интернаты просто пытаются выжить и всяческими способами сохранить свое существование и его оправдать. И таким образом в интернатные учреждения привлекаются уже другие категории детей для того, чтобы интернаты продолжали работать, люди – получать зарплату и так далее.

Безусловно, закрытие интернатов – это большой удар по большому количеству сотрудников и профессионалов. И это задача государства думать о том, как поступить и как сделать постепенно так, чтобы этот удар был минимизирован, и чтобы люди тоже могли найти себе применение в дальнейших формах работы с детьми.

По поводу воспитания в семейном окружении. Тоже уже тут прозвучало, я хочу тоже обратить ваше внимание. В связи с событиями в нашей стране, есть такая устойчивая тенденция, что детей из числа внутренне перемещенных лиц тоже как-то компактно поселять, заселять интернатные учреждения. Понятно, почему: так с ними проще, так проще контролировать, что с ними происходит. Но это очевидное нарушение права на воспитание в семейном окружении. Слишком мало делается для того, чтобы возвращать детей из зоны АТО в

семьи, разыскивать их биологических родственников и пытаться помогать воссоединению семей.

Еще одна проблема, которая касается наилучших интересов ребенка, и это тоже четкие стандарты, которые говорят о том, что именно это является наилучшими интересами ребенка с точки зрения международной практики, международных стандартов, рекомендаций Комитета ООН по правам ребенка, – это введение ювенальной юстиции. Об этом тоже будут говорить еще мои коллеги. Много очень говорилось в нашей стране об этом, но процесс введения ювенальной юстиции у нас как затормозился несколько лет назад, так никакого движения в этом направлении нет.

Что в результате мы получаем? Мы получаем очень красивую вещь под названием жестокое обращение с детьми, часто которое можно относить, ну, в том числе даже к граничащим с пытками обращением. Потому что совершенно очевидно, что если мы говорим об уголовном процессе, то в отношении детей нужны совершенно особые подходы, совершенно особо подготовленные специалисты, и совершенно особая система, которая будет работать с детьми, которые находятся в конфликте с законом.

Я уже сейчас не говорю о детях, которые находятся в контакте с законом, здесь тоже очень много проблем, но, наверно, об этом чуть позже. Жестокое обращение с детьми фиксируется повсеместно. Если вы посмотрите наш отчет, самый большой раздел в нашем отчете посвящен жестокому обращению с детьми, как в пенитенциарных учреждениях, так и в банальных школах, ну, и интернатных учреждениях, о которых я говорила выше.

Учет мнения ребенка. Знаете, наше общество до такой степени не доверяет детям, что об учете мнения ребенка мы даже не нашли вообще что сказать в нашем отчете, потому что ничего нового, собственно говоря, за эти 4 года не произошло, то есть а подавать старый материал как-то не хотелось.

Школа – это то место, где дети в первую очередь сталкиваются с нарушением своих прав и то, где в первую очередь, к сожалению, не уважается человеческое достоинство ребенка, и не учитывается его мнение, не дается возможность ребенку самовыразиться. Я приведу такой пример, я в феврале этого года посетила в разных концах Украины семь школ, которые проходили, администрация и учителя этих школ принимали участие в проекте совместном Совета Европы норвежского Вергернлан-центра и наше Министерство образования. Проект был по внедрению демократических процессов в школах. Ну, и моя задача была – посмотреть, что же в школах происходит, в первую очередь, в контексте школьного самоуправления. Вы знаете, единственная школа, которая сказала: у нас нет школьного и ученического самоуправления, это была школа, в которой, когда я приехала, меня ждали дети с учителем и как только я зашла, дети мне начали задавать вопросы. Их интересовали совершенно конкретные вещи по поводу того, ну, вот в частности как организовать клуб медиации в школе, что для этого нужно, какие могут быть перспективы, как мы можем, как общественная организация помочь и так далее. Во всех остальных школах, это была встреча в кабинете у директора, с учителями, потом в какой-то момент приглашались дети, потом, когда я задавала детям вопросы, учителя либо родители старательно меня перебивали и говорили детям: "Ну скажи, мы ж делаем много чего такого. Ну ты ж помнишь, вы ж участвовали там". Это было очень показательно с точки зрения того, что у нас понимается под школьным самоуправлением, что у нас понимается под учетом мнения ребенка, они еще, собственно говоря, сказать ничего не успели, за них уже все учли, выразили их наилучшие интересы, хотя их мнение очень часто действительно отличается от того, что нам кажется. И мой вообще призыв, давайте как-то больше слушать детей, потому что они нам могут сказать очень много умного и интересного.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибо, Марина Эдуардовна.

ЯСЕНОВСЬКА М.Е. Нет, это еще не все. Простите, пожалуйста.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я просто не хочу вас перебивать, просто...

ЯСЕНОВСЬКА М.Е. Время. Хорошо, мне буквально...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Уважаемые друзья, у нас идет прямой эфир, естественно есть какие-то рамки, давайте просто уважать друг друга, Более 20 выступающих сегодня записаны, каждый хочет сказать свое мнение, высказать свою позицию и наша задача не просто высказать свое мнение и показать свою позицию, а конструктивно сделать правильные шаги. Поэтому у меня большая просьба - тезисно, тезисно, четко для того, чтобы, знаете, нам не фишечки, а ехать, как говорится, нам нужно четко выстроить программу и для этого нам нужны тезисы. Потому что я понимаю, что тема очень болезненная и каждый может говорить часами на эту тему и мы может говорить часами на эту тему. Но наша задача сегодня не просто говорить, а сделать.

Спасибо большое.

Заканчивайте, пожалуйста.

_____ . Спасибо большое вам.

Ну, собственно говоря, мне осталось совсем немного, мне осталось сказать о не дискриминации, тут появилась новая группа внутренне перемешанные лица, которые, как в целом и взрослые, и дети подвергаются

дискриминации, ну и вообще общие отношения в обществе очень сильно сказывается на детях.

Новые вызовы. О них тоже тут уже говорили. И, к сожалению, основным проблемным моментом остается то, что дети в Крыму, дети в Донецке и в Луганске, они находятся полностью вне правового поля. То есть такие, например, вещи, как выдача свидетельства о рождении Донецкой народной республикой и Луганской народной республикой, которые, конечно же, не признаются нигде в мире, в том числе и в Украине, это нарушает хотя бы даже то же право ребенка на имя. Собственно говоря, та проблема, о которой раньше у нас и говорить даже не приходилось особо. Решение вот этих правовых коллизий очень сильно нужно. И здесь мы действительно рассчитываем на то, что государство отнесется не формально к этим вопросам, а действительно постарается доказать, что дети, которые проживают на этих территориях, остаются гражданами Украины. И Украина заинтересована в том, чтобы помогать и поддерживать этих детей.

В заключение хочу сказать, что мы очень сильно надеемся на то, что новый национальный план действий по имплементации положений Конвенции о правах ребенка все-таки будет отличаться от предыдущего в контексте того, что он будет подкреплён финансированием, что он будет составлен в партнерстве с общественными организациями, что в нем будут реальные показатели эффективности. И что все-таки мы наконец-то перейдем к той модели, когда государство поймет, что государство оказывает услуги, а дети – это заказчик тех услуг, которые оказывает государство, а не наоборот. Спасибо большое.

ГОЛОВУЮЩИЙ. Спасибо большое, Мария Эдуардовна.

Шановні колеги, переходимо до обговорення. Хочу ще раз попередити і нагадати, що в нас іде пряма трансляція. Я прошу всіх коректно відноситися один до одного, тому що всі хотіли би сьогодні висказати свої пропозиції.

Тому я хочу зараз об'явити регламент до 5 хвилин. Будь ласка, у всіх у нас є годинники, тому стисло, але дуже конструктивно. Ми повинні попрацювати і щось зробити, а не тільки виступати. Дякую.

Я хотів би до слова запросити Голову Представництва дитячого фонду ООН ЮНІСЕФ в Україні Джованну Барберіс, будь ласка.

БАРБЕРІС Д. Доброго дня, вітаю всіх вас. Напередодні Всесвітнього дня дитини ЮНІСЕФ із задоволенням приєднується до дискусії щодо виконання Національного плану дій з реалізації конвенції ООН про права дитини. Цей документ є дуже важливим, ключовим документом для ЮНІСЕФ та для виконання програми держави в Україні. Тому що ми розділяємо єдині цілі, такі цілі, як захист прав дітей, зменшення соціальної ексклюзії та нерівності, а також встановлення більш якісної та ефективної системи надання соціальних послуг для найуразливіших груп дітей. Ми також підтримували моніторингову доповідь щодо імплементації Національного плану дій. Я буду дуже стисло зараз свої тези розповідати, але я приєднуюсь до всього того, що вже прозвучало, до тих рекомендацій. І я перейду до загальних рекомендацій ЮНІСЕФ.

Перше, що ми повинні зробити – це забезпечити безперервність імплементації ключової, ключових пріоритетів уряду у політиці щодо дитини. Також заохочувати ефективну координацію між центральними виконавчими органами влади та агенціями такими, якими є міжвідомча комісія з прав захисту дітей. І цей інструмент є ключовим. Також просувати ефективний моніторинг та підтримувати ефективний моніторинг імплементації Закону щодо виконання конвенції про...

Також забезпечувати координацію Національного плану дій через міжвідомчу комісію захисту прав дитини. Дуже важливо гарантувати достатнє фінансове забезпечення державних програм з імплементації цього плану. І нарешті, підтримувати громадську участь у розвитку та і у формуванні плану дій цієї конвенції.

Дуже дякую, що запросили. І буду слухати далі... Я була дуже стисла.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Барберіс.

Для виступу слово надається народному депутату України, першому заступнику голови комітету Величковичу Миколі Романовичу. Будь ласка.

ВЕЛИЧКОВИЧ М.Р. Шановні колеги, шановні учасники круглого столу! У своєму виступі хочу зупинитися на важливій проблемі, а саме організації дозвілля дітей. Сьогодні вже були і ще, думаю, багато буде сказано про роботу з дітьми з багатодітних та малозабезпечених сімей, насамперед соціальний супровід цих сімей. Проте... Для того, щоб уберегти дитину від девіантної поведінки, показати реальний шлях самореалізації, важливе значення має саме організація дозвілля. Варіанти можуть бути різні: дитячі юнацькі спортивні школи і спортивні секції, школи естетичного виховання і інші позашкільні заклади, Мала академія наук тощо.

На жаль, в цьому році після переходу цих закладів на фінансування за рахунок коштів з місцевих бюджетів виникла загроза скорочення чисельності штатів, а також відтоку з них дітей. Були запроваджені плата за навчання в дитячо-юнацьких спортивних школах, скасовано пільги щодо звільнення відплати за землю, запроваджений податок на нерухомість.

Безумовно, членами комітету вдалося домогтися певних успіхів щодо підтримки дитячо-юнацького спорту. Скасовано плату за навчання у дитячо-

юнацьких спортивних школах, і в цьому році виділена субвенція з державного бюджету на фінансування цих шкіл обсягом 100 мільйонів гривень. А також заборонено скорочення існуючої мережі державних та комунальних закладів фізичної культури і спорту без згоди профільного міністерства. Проте досі не вирішено завдання звільнення дитячо-юнацьких спортивних шкіл і інших дошкільних закладів, дитячих оздоровчих закладів та санаторіїв від плати за землю та податку на нерухомість. І важко уявити, яким чином зможуть ці заклади сплатити ці податки на початку наступного року.

Важко погодитися з позицією Міністерства фінансів України, що органи місцевого самоврядування зможуть самі надати відповідні пільги. Досвід цього року свідчить, що вони не поспішають цього робити... як і передбачити у місцевих бюджетах належного фінансування санаторно-курортного лікування, оздоровлення та відпочинку дітей дитячо-юнацьких спортивних шкіл і інших позашкільних закладів.

Безперечно, ми маємо сподівання, що нові склади місцевих рад, які були обрані на місцевих виборах 25 жовтня цього року, інакше підійдуть до цього питання. Проте я невпевнений, що так буде у всіх територіальних громадах. Тому я повністю підтримую свого колегу, голову комітету Артура Леонідовича, щодо необхідності проведення єдиної державної політики щодо захисту прав і свободи дітей, яка в тому числі повинна включати і організацію належного оздоровлення та дозвілля дітей, зокрема відповідну підтримку дошкільних, санаторно-курортних та оздоровчих закладів.

Необхідно також припинити спроби скорочення служб у справах дітей, я хотів на тому наголосити, які вже сьогодні відбуваються в деяких регіонах, щоб не допустити руйнування існуючої системи щодо захисту прав дітей.

Водночас Міністерство фінансів теж можна зрозуміти, оскільки перед ним стоїть не легке завдання дотримання балансу в бюджету. Проте ми маємо великий резерв економії бюджетних коштів, які витрачаються на утримання дітей інтернатних закладах Міністерства освіти і науки України.

Крім того, оскільки батьки взагалі не сплачують перебування дітей в цих закладах або здійснюють лише символічну оплату, держава фактично стимулює батьків віддавати дітей в інтернати. Цікаво, що в одному районі виявляється багато дітей із захворюванням органів дихання, в іншому районі проживають діти чомусь, які страждають на захворювання органів травлення. І ми це питання піднімали під час засідання нещодавнє в Міністерстві соціальної політики і про ці проблеми говорили представники різних міністерств.

Крім того, замість інтернатів, в яких раніше отримувалися діти-сироти, створюють інтернати з поглибленим вивченням мов, спортивного та суспільно-гуманітарного профілю, тощо. Я розумію, що необхідно зберегти заклади, працівників, проте виникає питання як це узгоджується з політикою держави на підтримку сімейного виховання.

Найбільш небезпечною є ситуація, коли дитині, заради влаштування до інтернату, ставлять діагноз затримки психічного розвитку. Такі випадки неодноразово є і ми бачимо коли відбуваються влаштування в інші заклади дітей, переміщених дітей і потім виявляється, що дітям, які з таких закладів приходять нібито з порушенням психічного розвитку, під час їхньої перевірки виявляється, що це цілком адекватні здорові діти, і це нас дуже надзвичайно турбує. Про це також було сказано, коли ми мали, знову ж я після тої наради, яка була нещодавно в Міністерстві соціальної політики і про це також піднімали представники знову ж також різних міністерств.

Значна частина цих дітей завжди страждає через відсутність уваги батьків та педагогічну занедбаність, і могли би навчатись у звичайних навчальних закладах. На жаль, з тим діагнозом дитина зможе жити майбутнє все життя. Крім того, частина цих дітей після закінчення інтернату замість свідоцтва про базову середню освіту отримує свідоцтво про те, що вона лише прослухала навчальний курс. Ці діти втрачають право обирати подальшу освіту та місце роботи, надалі можуть навчатися лише на робочі професії типу штукатура та маляра. На більш відповідальні професії дитина може навіть не претендувати.

Наприклад, на кухаря, робота кухаря для них є недоступна. Тому в цьому питанні потрібно швидко навести порядок, визначити інтернати, які дійсно необхідні дітям.

Безумовно, цей круглий стіл є важливим заходом щодо вироблення шляхів вдосконалення державної політики щодо захисту прав дітей. Проте, для комплексного розгляду дитячої проблематики та загальнодержавному рівні, вироблення державної стратегії формування Україною свого майбутнього, визначення завдань кожного міністерства в цій темі необхідним є проведення розгляду цих питань на засіданні Кабінету Міністрів. Тому я буду пропонувати і підтримувати цей пункт наших рекомендацій, щоби нам на початку наступного року або в якийсь інший період на Кабінеті Міністрів було це питання розглянуто, визначено зони відповідальності кожного міністерства для того, щоб не скидувати це на якесь одне міністерство, а цілком питанням було зайнято комплексно і на державному рівні. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Микола Романович. Хотів би до слова запросити Уповноваженого Президента України з права дитини Кулебу Миколу Миколайовича, будь ласка.

КУЛЕБА М.М. Доброго дня, шановні учасники круглого столу. Знаєте, цікаво було послухати доповіді. І дійсно сьогодні в умовах тієї кризи, яка є в країні: анексія Криму, воєнні дії на сході, дуже багато викликів постає стосовно реалізації прав дитини в Україні. Я буквально сьогодні зустрічався з молоддю, велика частина якої – це діти. Буквально на минулому тижні зустрічався з дітьми з різних шкіл України. І запитання було просте: як ви вважаєте, чи захищає держава їх права. Більша половина дітей відповіли, що ні. Більше половини дітей, свідомих громадян України, сказали, що їх права держава не захищає. Нам є, над чим замислитися сьогодні. Це говорять діти.

Сьогодні діти сказали, я би просив назвати три основні пріоритети. Тому що я думаю, ми як дорослі маємо чути наших дітей. Ви знаєте, перший пріоритет, діти сказали: дорослі їх не чують. Діти не вважають, що ми, дорослі, прислуховуємось до їх думки, приймаючи рішення, які їх стосуються. Це і стосується системи соціального захисту, охорони здоров'я, проживання в сім'ях і так далі. Це стосується всіх сфер життя дитини.

Друга річ, яку вони підкреслили, - це те, що дорослі мають дбати не тільки про своїх власних дітей, а й про інших, маючи на увазі, що багато сімей бідних, у яких діти страждають, і дорослі мають також про них попідкуватися.

І третя річ, яка їх сьогодні турбує, – це якість освіти. Вони вважають, що вони не отримують ту освіту, яка дозволить їм спокійно отримати професію і ту роботу у майбутньому, яка дасть можливість створювати нормальну сім'ю, годувати своїх дітей, піклуватися про них. Це те, про що думають діти, це те, про що вони говорять нам, дорослим, щоб ми згідно цього приймали якісь рішення.

Далі. Ще про що говорять діти. Що майже всі сто відсотків дітей кажуть, що вони стикалися з проявами насильства в школі чи стосовно них, чи стосовно інших дітей. Це біда сьогодні. Вчора ми відзначали День захисту дітей від сексуальної експлуатації, сексуального насильства. Про це в суспільстві не дуже охоче сьогодні говорять, але, вибачте, дослідження говорять, що кожна п'ята дитина зазнає сексуального насильства.

Я пропрацював більше восьми років у службі в справах дітей. Я не пам'ятаю, щоб цієї теми досить серйозно торкалися. Я не пам'ятаю, щоб хтось навчав лікарів-педіатрів, працівників освіти, соціальних працівників, яким чином виявляти випадки і як з цим працювати. Але це кожна п'ята дитина. У нас 7 мільйонів 600 сьогодні дітей.

Стосовно системи соціального захисту. По черзі. Ну, дивіться, 80 відсотків сімей, які мають чотирьох і більше дітей, проживають за межею бідності.

Далі. Кількість сімей у складних життєвих обставинах. Зрозуміло, що я вже наводив ці приклади, що коли у нас було 12 тисяч фахівців соціальної роботи, виявили 700 тисяч дітей, які проживають у півмільйона сімей в СЖО. Сьогодні їх скільки? 50 тисяч. Не може в цій ситуації, коли в країні криза, такої маленької кількості дітей, зменшуватися там в 10 разів кількість дітей в СЖО, кількість сімей в СЖО, не може цього бути ні за яких обставин. Я розумію, що сьогодні немає тих працівників, які могли б цим займатися, виявляти. Тому що фахівці соціальної роботи це робили, цих 12 тисяч. Але, вибачте, у нас сьогодні у школах працює в психологічних службах 25 тисяч. А скільки у нас освітян сотень тисяч, а скільки у нас лікарів-педіатрів, а скільки у нас працівників міліції? До речі, стосовно міліції. Вже немає кримінальної міліції у справах дітей, і взагалі незрозуміло, хто ці функції далі буде виконувати. Це також великий знак питання.

Тому що буквально на минулому тижні мали вилучити дитину. Приїхала швидка допомога, каже працівнику поліції складай акт. А працівник поліції говорить: у мене немає такої функції. У кримінальну міліцію у справах дітей телефоную, кажуть, а нас немає, нас розігнали. Неможливо вилучити дитину. Просто нереально. Якщо загроза життю і здоров'ю дитини, ніхто на себе не може взяти сьогодні відповідальність. Це та ситуація, яка є на сьогоднішній день.

Стосовно Сходу. 600 тисяч дітей проживає на території Донецької, Луганської області. За даними сьогодні ООН 68 загинуло, поранено 186 дітей. Звісно, ми і навіть не уявляємо, яка кількість дітей постраждала, психологічно постраждала і яку допомогу ці діти потребують сьогодні. Але ви знаєте, от розмірковуючи сьогодні про внутрішньо переміщених осіб, яких сьогодні серед дітей майже 200 тисяч. А давайте подумаємо: а у нас діти-сироти і діти з числа,

ну, з числа дітей-сиріт, да, які випустилися з інтернатних закладів на протязі останніх 10 років, які потребують, які не мають житла і потребують влаштування, яким держава обіцяла, по суті, яких держава обіцяла забезпечити цим житлом на протязі місяця після виходу. А хіба вони в нас не є внутрішньо переміщеними особами? Вони народилися в одному селі, в інтернаті жили взагалі в іншій області чи в іншому районі, вийшли і сьогодні блукають по Україні. Так у нас ця трагедія вже не один рік, не два, це трагедія десятки років і ці діти нікому не потрібні. Вони залишаються нікому не потрібними. Знаєте, от я завжди, якщо бачу, що якась молода людина риється десь в смітнику, я підхожу запитую: з якого ти інтернату? Це перше моє запитання. І знаєте, ніколи не промахуюсь. Каже: от, там Кіровоградська область чи каже: Вінницька область, чи інша область. Тобто ці діти, які, по суті, залишилися напризволяще сьогодні.

Далі, стосовно проблем, а стовно забезпечення житлом. Ну, от зараз лист, який маю, отакий був розданий. Мінрегіон пише, що статтею 33 Закону України - закон Фельдмана, в разі відсутності там житла органи місцевого самоврядування забезпечують протягом місяця, це я так уже вам коротко, в позачерговому порядку впорядкованим соціальним житлом. Проте основним чинником, який стримує забезпечення є обмежені можливості фінансування, створення відповідних фондів житла у регіонах за рахунок коштів державного бюджету. Органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі законів, звісно, і Конституції. Однозначно. Здійснення державного контролю за додержанням законодавства щодо соціального захисту дітей належить до повноважень Мінрегіону. Але водночас згідно такого-то Мінсоцполітики відповідно до покладених на нього завдань організовує, координує роботу забезпечення житлом дітей-сиріт і так далі. Слухайте, ну це відповідь? Вибачте, це не моє. Да, да, я відповідаю за щось, але от, будь ласка, хай Мінсоц, він же координує, він відповідає стосовно забезпечення.

Далі. Ми говорили сьогодні про питання реформування інтернатних закладів. Також беру просто їх лист до цього круглого столу: "До інтернатних

закладів для дітей-сиріт влаштовуються діти, яких з певних причин не мають можливості влаштувати на виховання в сім'ю". Да, це до діалогів з освітянами, що кажемо, інтернати ж не потрібні. Вони кажуть, подождіть і пишуть. Разом з тим що року до інтернатних закладів системи освіти за путівками служб у справах дітей прибуває понад 1000 дітей із числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, що засвідчує потребу в таких закладах. У процесі пошуку нових форм утримання дітей зазначеної категорії, їх соціалізації міністерством надано погодження засновникам місцевих органів виконавчої влади на реорганізацію 44 загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей сиріт. І далі, навчальні заклади санаторні, спеціалізовані з поглибленим вивченням мов, спортивного профілю, навчально-реабілітаційні.

Тобто про що ми говоримо? Що далі ми будемо знову змінювати вивіски, казати, що ми реформуємо, ми закриваємо сирітські заклади і будемо змінювати вивіски принаймні в 44 закладах, це те, про що говорив Микола Романович, що ми підмінюємо поняття і самі себе дуримо.

Але дивіться, буквально діалог минулого тижня з освітянами. Освітняни, потрібно спілкуватися, однозначно, потрібно роз'яснювати. Освітняни кажуть: ну не можемо ми без інтернатів жити. Ну дивіться, хто допомагає сьогодні сім'ї, яка поза межею бідності і не може забезпечити навіть фізіологічні потреби? Ми.

В мене просте питання: а це ваша функція? Ні. А вони навіть, ну, спочатку вони розуміють... Ну, як? Це послуга освітянська? Ні, не освітянська. Далі йдемо, а як же інтернати для дітей тубінфікованих, інтернати для дітей там ще... Це ваша функція лікувати дитину? Ні. Добре, проживання дитини в інтернатному закладі, да. Тобто ви доглядаєте дитину. Це чия функція? Не наша. Послухайте: давайте кожен буде займатися своєю справою. От з цього потрібно сьогодні починати реформування інтернатних закладів. Коли Міністерство соціальної політики ті заклади, де проживають діти, візьме до себе, якщо це догляд за дитиною, – це повноваження Міністерства соціальної

політики. Якщо функція навчання, хай освітяни роблять це якісно. Які проблеми? Якщо це лікування і є певні діагнози, хай дитина йде в поліклініку, лікарню і лікується, – які проблеми? Навіщо дитині жити в лікарні? Все. Отут треба сісти Мінсоц, Мінздрав, Міносвіти і прийняти рішення. Сказати: оце наше, а оце не наше, все.

Єдина проблема, яка може виникнути. Я розумію Мінсоц сьогодні, тому що, якщо передаються заклади до Мінсоцу, треба фінансування. А це розвиток системи соціальних послуг однозначно. Тому що не можуть бути реформовані інтернати, і не розвиватись соціальні послуги для таких дітей в громадах, щоб кожна громада прийняла на себе зобов'язання по наданню таких послуг дітям.

Тому потрібно це питання вирішувати, тому що я розумію, що освітяни той бюджет, який є їх, вони в себе залишать, скажуть: "Забирайте, ми будемо за ці гроші надавати освітянські послуги. А ви собі там як хочете, так і робіть". Тому цього не можна також допустити. Якщо ми говоримо про реформи, то реформи такі, які не зашкодять дітям. Звісно, ми не маємо нашкодити дітям сьогодні в цих реформах.

Далі. Вже буду закінчувати, тому що є багато чого сказати насправді. Стосовно от нарікань. Я дякую вам, отче, що ви сказали, що дійсно є нарікання на сімей, які хочуть всиновити дитину. Можливо, тут слабка роз'яснювальна політика. Але з тої кількості сьогодні працівників, які працюють, я взагалі дивуюсь, як сьогодні до сих пір всиновлюють, там супроводжують когось, серйозно. От, дивуюся, як можна такою кількістю людей взагалі займатись цією діяльністю? Тому, дійсно, будуть нарікання. І у мене є дуже багато нарікань. Тому що до мене кожного дня звертаються купа людей, які кажуть, я хочу всиновити, не дають.

І тут питання в тому, що навіть, якщо навіть немає підстав для того, щоб дати, ну, треба ж по-людськи пояснити. Я інколи не пояснюю по-людськи. Інколи вказують на двері і кажуть, іди звідси. І тут я звертаюсь сьогодні до представників соціальних служб, служб у справах дітей. Це наше

недоопрацювання. Кажу, наше, тому що я також представляю цю сферу і також працював у службі у справах дітей. Я знаю, як інколи працюють з такими людьми.

Я не кажу, що їм треба вклонятися низько. А тим, хто взяв дитину і виховує, це потрібно робити. А тим, хто приходить, так, перевіряти. Але спілкуватись ну, знаєте, не як із собакою, спілкуватись як з людьми. Тому що ми знаємо, що є такі працівники, які просто, ну, можливо, вважають, що у них низька зарплата і не цінують свою професію. Тому тут також потрібно працювати над професійністю. Але ще раз повертаюсь до кількості.

Тому що не вистачає сьогодні працівників. Однозначно. Тому це також питання до реформування соціальної, системи соціальних послуг.

І наостанок стосовно системи охорони здоров'я. Це дуже добре, що ми говоримо сьогодні про раннє втручання. Це класно, що сьогодні Міністерство охорони здоров'я, ну, досить потужно вже починає рухатися, робочу групу створило. Але неможливе раннє втручання без соціальних послуг, без Мінсоцу і без Міносвіти неможливе. Це послуга, яка має бути, має об'єднати зусилля цих всіх міністерств. Тому от до цього мають бути всі залучені. Щоб створити саме ту послугу, яка дала б можливість або дала б відповідь сім'ї з самого народження дитини, куди їй іти. Щоб з нею не грались у футбол, іди туди. Жаліються кожного дня, знову ж кажу, жаліються сім'ї. Хтось у ПМПК, хтось ще кудись і отак просто, граючись у футбол, жбурляють цю сім'ю в різні заклади. І звісно, що сім'я, ну, просто вона приречена. А уявіть, сім'я в селі, де вона ту послугу візьме? Тільки в інтернатному закладі. Оце головне дочекались до 6 років, коли дитині виповнилося, – ПМПК і пряма дорога до інтернатного закладу. Тому тільки це може зупинити потрапляння дітей до інтернатних закладів.

І останнє. Президент вже підписав Національну стратегію у сфері захисту прав людини, де чітко вказано, що мають бути розроблені стандарти безпеки і благополуччя, спеціально це закладали. Як ми можемо сьогодні оцінити

систему захисту прав дітей в будь-якій територіальній громаді? Ну, як?... Ну, добре, скільки дітей влаштовано в інтернати, скільки в ПЕЗ***, ДБСТ? Це має бути цілісна система, це мають бути чіткі показники, за якими можемо оцінити діяльність тої чи іншої територіальної громади. Якщо ми говоримо про децентралізацію, це має бути зроблено, щоб той, хто очолює цю громаду, міг орієнтуватися на щось. Тому що сьогодні: "Ой, збережи, не розганяй службу у справах дітей". Ми маємо говорити про функції, однозначно їх треба залишити. Але ми маємо говорити про ті функції, які має ця територіальна громада виконати по відношенню до дитини.

Що вона має забезпечити? В напрямку охорони здоров'я, в напрямку освіти, в напрямку системи соціального захисту і так далі. Це мають бути чіткі критерії, які мають бути виписані, і про які має знати кожен територіальний орган, кожна громада, кожний відповідальний, хто там за це відповідає, має знати, чого він має досягнути, якого рівня. І ми маємо поставити цю планку для себе. Ми боїмося цього зробити, тому що не дотягнемося. Може, й не дотягнемося, але до чогось тягнутися ж треба. Ми не можемо говорити про все якось: от давайте щось робити. Ми маємо говорити про чіткі речі, що ми хочемо: яка віддаленість до місця проживання має бути цієї послуги, цієї послуги, цієї, скільки це коштує для бюджету і так далі.

І саме останнє. Завтра Всесвітній день дитини. В Україні ми це називаємо як? День спільних дій в інтересах дітей. Слухайте, я думаю, що кожен день має бути днем спільних дій. Ну, серйозно. От знаєте, от як живемо цілий рік, а потім у нас день спільних дій. Слухайте, ну, можливо, щось треба і в цьому плані змінювати. Ну, нехай для нас ті, хто працює в цій сфері, це буде кожного дня днем спільних дій, коли ми не в футбол граємо дитиною, а коли ми об'єднуємося всі разом для того, щоб цій дитині допомогти. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Микола Миколайович, дуже змістовна доповідь. Даже, думаю, це не доповідь, а це дуже багато є...

КУЛЕБА М.М. Крик душі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Крик душі, фактів, я думаю, що будемо разом щось робити в цьому напрямку.

Для виступу слово надається Дятленку Сергію Миколайовичу, заступнику директора Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти та науки України. Будь ласка.

ДЯТЛЕНКО С.М. Дякую.

Наразі в суспільстві великим запитом користується негативна інформація, і коли ми можемо критикувати владу або казати що не зроблено і що погано, це додає бонусів, плюсів і інколи цим користуються, інколи, звичайно, на користь, але інколи буває і перебір.

Я у своєму виступі спробую сказати, розказати, ознайомити вас з тим позитивним і, думаю, вдалим, що зробили міністерства в захисті прав дітей.

Зокрема, наріжним каменем це є захист прав дітей на освіту нашого профільного міністерства і я розкажу про те, що зроблено в конкретних галузях.

Зокрема, у дошкільній освіті пріоритетним завданням є розвиток збереження та розширення мережі навчальних закладів. За оперативною інформацією, у нас у минулому році на протязі року було забезпечено близько 20 тисяч додаткових місць у дошкільних закладах. Звичайно, цього є вкрай недостатньо, тому що знову ж таки за тими самими оперативними даними більше 140 тисяч дітей потребують саме цих місць, але якщо кожного року ми

будемо добавляти цей показничок, то зможемо накінець-то вийти на той результат, коли черги у дитячі садочки не будуть.

Різними формами дошкільної освіти, це не тільки в дитячих садочках перебування, а і соціально-педагогічний патронат, грубо, короткотривале перебування при загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах. Минулого року було охоплено 99,7 дітей 5-річного віку. Важливим напрямом діяльності у дошкільній освіті є системна робота щодо запровадження інклюзивного навчання у дошкільних навчальних закладах. Зокрема розроблено ряд нормативно-правових документів щодо створення інклюзивних груп в дошкільних навчальних закладах. Визначено умови зарахування дітей та комплектування таких груп. Установлено посаду, введено посаду асистента-вихователя. Розроблено відповідні методичні рекомендації для педагогічних працівників.

В галузі позашкільної освіти функціонують наразі 1.913 державних і комунальних позашкільних закладів, у яких працюють 79,8 тисяч гуртків, творчих об'єднань, секцій різноманітних напрямків. І нібито все добре. Тому що позашкільні заклади відвідують майже більше як півтора мільйони вихованців, що становить 41 відсоток від всіх школярів, дітей шкільного віку.

Але, як уже сьогодні говорив Микола Романович, позашкільні заклади стають об'єктами найбільш привабливими для економії коштів на місцевому бюджеті. Тому що фінансуються вони якраз з місцевих бюджетів і при економії бюджету вони найбільш лакомий кусочок.

Серйозним викликом в галузі загальної середньої освіти протягом останнього часу було забезпечення прав на освіту дітей внаслідок збройного конфлікту. Міністерством було розроблено ряд документів. Я не буду перераховувати весь ряд документів, весь пакет. Я лишень скажу, що всі діти, які виїхали з окупованих територій Автономної Республіки Крим і міста Севастополя та з непідконтрольних українській владі територій Донецької і

Луганської області, мають можливість продовжити навчання в школах за місцем їх проживання або тимчасового перебування.

Для дітей дошкільного віку створюються умови для зарахування їх до навчальних закладів. Я навіть можу відповісти, що для тих дітей, які отримали свідоцтво про базову середню освіту з штампами чи печатками отих непризнаних республік, ми в межах чинного законодавства знайшли можливість щодо того, щоб надати, дати їм можливість отримати повну загально-середню освіту в загальноосвітніх навчальних закладах на підконтрольній території.

За оперативною інформацією, на сьогодні до загальноосвітніх навчальних закладів України зараховано близько 75 тисяч дітей із Донецької, Луганської республіки, Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. Десять 55 тисяч – до загальноосвітніх навчальних закладів та 20 тисяч – до дошкільних навчальних закладів.

На офіційному веб-сайті міністерства та інших інформаційних ресурсах в системі Інтернет, офіційних друкованих виданнях міністерство систематично оприлюднює відомості з питань організації навчання дітей, які виїхали з територій, що не контролюються українською владою. Наразі там є перелік, за які... перелік шкіл в кожному районі України, де можна, в яких можна звернутися і зарахуватися на екстернатну форму навчання чи дистанційну форму навчання.

Слідуюче питання – це діти-сироти і діти позбавлені батьківського піклування. Ну, державна політика в галузі захисту прав дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування спрямована на реформування системи інтернатних закладів для таких дітей. За статистичними даними протягом останніх 5 років мережа інтернатних закладів для цих дітей зменшилася суттєво, зокрема, кількість дитячих будинків зменшилася на 38 відсотків і кількість загальноосвітніх шкіл-інтернатів зменшилася на 42 відсотки. Ми підтримуємо, міністерство взагалі підтримує позицію пана Микола Кулеби,

який сказав, що добре було б, якби освіта займалася освітою, а лікування – лікуванням. І ця позиція є добра, і освіта готова інтегрувати цих дітей у своїх загальноосвітніх навчальних закладах. Для цього в нас є ресурси і заклади, і демографічна ситуація дозволяє. То я думаю, що в цьому напрямку це має бути пріоритетним завданням у цій галузі.

Для дітей з особливими потребами в Україні існує розгалужена мережа загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушенням розвитку, це і спеціальні школи та школи-інтернати, навчально-реабілітаційні центри, навчально-виховні комплекси, спеціальні та інклюзивні класи в загальноосвітніх навчальних закладах. Окрім того, діти можуть навчатися за індивідуальною або дистанційною формою. Держава забезпечує варіативність, але право вибору навчального закладу належить батькам.

На сьогодні міністерством розроблено понад 20 галузевих нормативно-правових актів та інструктивно-методичних листів, спрямованих на розвиток інклюзивного та інтегрованого навчання, яким врегульовано оплату праці педагогічних працівників. Введено посаду асистента-вчителя, збільшено коефіцієнт фінансування таких дітей у два з половиною рази. Запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання, це спеціальні класи у загальноосвітніх навчальних закладах, зумовило збільшення кількості дітей з інвалідністю у звичайних загальноосвітніх школах. За оперативними даними у порівнянні з минулим роком кількість дітей збільшилась в цьому році на 25 відсотків...

Ну, я вже про цифри не буду говорити, я лишень... Скажу, що це питання також є важливим, і в цьому напрямку протягом минулого року були найбільші, я думаю, що досягнення міністерства, а, власне, створено нормативно-правову базу для навчання таких дітей. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Миколайович.

Шановні колеги, я ще хочу нагадати, давайте дотримуватися регламенту. Тому що ми дійдемо до того, що багато виступаючих будуть надавати свої пропозиції і виступи у письмову виді. Тому що у нас дуже багато виступаючих. Прошу коректно відноситись до своїх колег. Дякую.

До виступу слово надається Крикливенку Богдану Володимировичу, керівнику секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Дякую.

КРИКЛИВЕНКО Б.В. Дякую дуже.

У зв'язку з браком часу хотів би наголосити коротко про те, що Уповноважений Верховної Ради України з прав людини має одним із пріоритетів у своїй діяльності, щоденній діяльності, це питання захисту прав дитини. І детальна наша позиція і рекомендації щодо зміни ситуації, покращення ситуації з захистом прав дітей в Україні викладені у щорічній доповіді Уповноваженого.

І так само хотів би звернути увагу на питання неналежного поведження, зовсім свіже є, буквально кілька тижнів ми видали, спеціальну доповідь з питань моніторингу ..... свободи і з окремим фокусом на дотриманні прав дитини. І також минулого року у нас була окрема спеціальна доповідь щодо дотримання прав неповнолітніх, які перебувають у виховних колоніях державної пенітенціарної служби. Ґрунтовні матеріали, які розміщені на нашому сайті, з ними можна ознайомитись, тому я на них не буду зупинятися.

Крім того, хотів подякувати комітету за організацію, а також за включення до рекомендацій за результатами круглого столу наших пропозицій. І я хотів би звернути увагу на чотирьох ключових аспектах, які є найбільш кричущими.

Щороку до Уповноваженого Верховної Ради з прав людини надходить понад 15 тисяч звернень про порушення прав людини і третина з яких так чи інакше стосується захисту прав дитини. Найбільш болючими питаннями, які піднімають люди у своїх зверненнях, а також які, на які вказують результати нашого проактивного моніторингу, це, перше, погіршення стану здоров'я дітей в Україні.

Як ми бачимо, порівняльні цифри вказують на збільшення кількості дітей з інвалідністю. І тут проблема не тільки пов'язана із конфліктом в Україні. А так само із проблемами і низьким рівнем забезпечення дітей медичними послугами. Окремо хочеться наголосити на проблематиці дотримання прав онкохворих дітей, дітей, які хворіють на орфанні, рідкісні захворювання.

Останнім часом і ми це спостерігали буквально кілька тижнів тому, особливої актуальності в суспільстві набула проблема імунізації і низький, недостатній рівень вакцин і загальний рівень охоплення щепленнями дітей в Україні, які навіть не відповідають епідеміологічному найнижчому показнику, рекомендованого ВОЗ, які закладені в нашому ж українському документі, Державній програмі з питань імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб.

Тут проблема всім відома. Але і до нас надходить велика кількість звернень, і відчувається надзвичайно великий запит суспільства до інформації, якої дуже бракує. І спільно із міжнародними організаціями, громадськими організаціями надається відповідь. Але не на всі питання, які ставлять батьки щодо імунізації своїх дітей. Багато було сказано про перепрофілювання інтернатних закладів. Багато було висловлено про проблематику. Ми хочемо сказати про конкретну пропозицію і як варіант ми пропонуємо, що для зміни ситуації необхідно змінити ідеологію надання допомоги сім'ям і перейти від системи фінансування закладів, яку тут було сьогодні неодноразово розкритиковано, до підтримки конкретних послуг, які можуть, незалежно від того, державним чи недержавним сектором, надаватися. Вже багато по це

сказано, але до цього часу не зареєстровано навіть законопроекту про внесення змін до Бюджетного кодексу, який міг би розпочати уже практичну дискусію серед суб'єктів законодавчої ініціативи, який саме варіант можливий і прийнятний в Україні.

І останній, яка кажуть, останній за переліком, але не останній за значенням, і вже було тут сказано – це дотримання прав дітей і сімей, які переїхали з окупованого Криму, із зони проведення Антитерористичної операції. І ми мусимо констатувати, буквально минулого тижня наша велика моніторингова група повернулася із районів близьких до проведення Антитерористичної операції і ми мусимо констатувати, що навіть останні зміни в законодавство, в порядок надання довідок дітям про статус внутрішніх переміщених осіб не спрацьовують. Багато, вибачте, билися за те, щоб внесли зміни в відповідну постанову Кабінету Міністрів. Вона внесена, але на практиці ця норма не діє, оскільки відсутні чітко визначені механізми подачі Служби у справах дітей заяв про взяття на облік внутрішньо переміщених дітей.

Ну, звичайно, шановний головуєчий окремо питання сьогодні піднімав, це, власне, матеріальна допомога таким дітям, яка залишається не врегульованою. Тобто довідку законодавчо забезпечено можливість, але адміністративна практика гальмується, але є ще і проблематика із отриманням матеріальної допомоги.

Наостанок, я хотів би лише сказати, що за останній рік Уповноважений Верховної Ради з прав людини тричі зверталася до Кабінету Міністрів, і навіть в кінці 14-го року формально була підтримана ідея проведення окремого засідання Кабінету Міністрів, на якому були б розглянуті виключно питання дотримання прав дитини. Хоча до цього часу ця ідея так і не реалізована, на жаль. Ми вже також надіслали свою пропозицію комітету, і ми сподіваємося на більш широку підтримку цієї ідеї, і наполягаємо на тому, що все-таки за участю Прем'єр-міністра має бути проведене окреме спеціальне засідання Кабінету

Міністрів, на якому буде прискіпливо розглянуто всю проблематику, яка стосується дотримання прав дитини в Україні. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Богдан Володимирович.

Я думаю, що комітет підтримає цю пропозицію стосовно окремого засідання уряду за участю нашого комітету, за участю Уповноваженого прав дитини, людини, перепрошую, Верховної Ради України з цієї проблематики, з якою ми сьогодні зібралися. Дякую.

Шановні колеги, хочу надати слово народному депутату України Павленку Юрію Олексійовичу. Будь ласка.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Шановний Артур Леонідович, шановні колеги! Розумію, довго працюємо, тому постараюсь вкластися в регламент, хоча це і не просто.

Насамперед вважаю, що ініціатива комітету провести відповідний круглий стіл в переддень Всесвітнього дня дитини є надзвичайно актуальною сьогодні. І я би дуже не хотів, щоб ця ініціатива залишилася виключно круглим столом, а дала все-таки поштовх до нових рішень і дій Верховної Ради, Кабінету Міністрів в питаннях захисту прав дитини. Бо я думаю, що ні в кого немає сумніву, що на сьогоднішній день питання забезпечення захисту прав дитини для влади стали другорядними, втратили ознаки пріоритетності, і фактично в ключових документах, по яких сьогодні живе і Кабінет Міністрів, і Верховна Рада питання захисту забезпечення прав дитини просто не існує. Немає ні в стратегії 2020 жодного слова про дитину, немає в Коаліційній угоді більшості Верховної Ради жодного слова про дитину, я вже не говорю про особливості захисту окремих категорій дітей, які найбільш потерпають. Саме тому, можливо, ми маємо дуже дивну ситуацію з національним планом дій на

виконання Конвенції ООН про права дитини до 2016 року, який, власне, завершується в наступному році, і затвердження плану заходів Кабінетом Міністрів два роки поспіль. У минулому році, десь у кінці листопада, затвердили теж до Всесвітнього дня дитини, приурочили план заходів. У цьому році до Дня незалежності приурочили план заходів, там у кінці серпня затверджено. Тобто фактично під кінець року. Хоча, я думаю, що колеги пам'ятають, що коли затверджували навіть у березні місяці план заходів, і в 2013, і в 2012 році, то це вже розглядалося як надзвичайна ситуація, втрачені фактично два місяці дій по закону.

Тому я думаю, що одною з рекомендацій має бути звернення до Кабінету Міністрів почати працювати в інтересах дітей. Я вже не говорю про сам план заходів, його зміст і якість. Тут, я думаю, на цю тему вже була дискусія.

Важливим також є один із пунктів, розуміючи обмаль часу, який є в самому плані заходів. А, ну... Я би дуже хотів, щоб комітет взяв на себе зараз активну роль по підготовці національного плану дій, починаючи з 2017 року з залученням і експертів, і міжнародних експертів, і громадських національних організацій. І ця робота має бути розсекречена, на кінець-то.

Що стосується діючого закону. Ще одна з пріоритетних тем, яка є, - це питання децентралізації. Одне з завдань, яке, власне, є в національному плані дій, це підготувати до 2016 року не менше як 90 відсотків працівників до роботи з активізації участі територіальної громади у захисті прав дитини. Якби це було виконано, то ми б сьогодні мали уже підґрунтя і були би створені умови для децентралізації влади та процесів євроінтеграції. Натомість одним із перших рішень чинної влади була ліквідація фахівців соціальної роботи, а фактично обезглавлення місцевих органів влади по наданню послуги і донесення цієї послуги до місця проживання кожної сім'ї, кожної дитини.

Тому дуже вважаю за необхідне, щоб в умовах децентралізації повноваження з захисту і забезпечення прав дитини були ґрунтовно опрацьовані, визначені чіткі функції, порядок їх реалізації по відношенню до

кожної дитини. На жаль, те, що я спостерігаю останнім часом, цей рік іде не пошук моделі найкращої, а йде просто як механічне об'єднання структур на місцевому рівні. От, приклад там в Черкаській області намагання ліквідувати Службу захисту прав дитини та в ряді інших областей. Власне це останній з моїх запитів, з яким я звернувся до Кабінету Міністрів.

Ну, нібито дали позитивну відповідь, що дадуть відповідні завдання, щоб не руйнували Службу у справах дітей. Загалом мушу сказати, що тільки за цей рік мною як народним депутатом було надано 16 запитів. Я вже не говорю про звернення. Запитів, оголошених у Верховній Раді щодо питань різних захисту прав дитини. На жаль, на жоден запит ні від Міністерства соціалістики, охорони здоров'я, освіти не отримав жодної професійної відповіді! Формальні відписки, які, на мій погляд, говорять про дуже низьку, дуже низький професійний рівень сьогодні посадових осіб, відповідальних в ключових міністерствах за захист і забезпечення прав дитини.

Ще одна тема, на якій не можу не акцентувати увагу. Це руйнування успішної реформи захисту прав дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування. Руйнування того, що формувалося і створювалося практично останні 10 років. І я думаю, що кожен із присутніх був в тій чи іншій мірі до неї залучений. Не буду називати багато прикладів, ви про них знаєте. Але красномовно говорить рівень влаштування дітей в прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу, рівень усиновлення.

На жаль, в цьому році впав на третину порівняно з минулим роком, і вдвічі порівняно з 2013 роком. У нас дітей-сиріт стало менше? По офіційній статистиці, так. Іде війна, сім'ї знаходяться в кризовому стані. Бідність, рівень якої зріс значно. А при цьому якимось дивом в Україні зменшується кількість дітей-сиріт, а відповідно і влаштування дітей до сімейних форм виховання. Тому впевнений, що один із пунктів, який,.. чи завдань, який ставить національний план дій, – це моніторинг, моніторинг виконання відповідного закону. На жаль, він не проводиться точно 2 роки. Власне, на жаль, і в

попередні роки не проводився, але він певним чином замінявся там звітом уповноваженого з прав дитини. Тому в мене звернення до колеги, шановного Миколи Кулеби, уповноваженого з прав дитини. Не здатен Кабінет Міністрів зробити моніторинг виконання плану заходів і взагалі закону, – візьміть на себе цю функцію і проаналізуйте, як не виконується сьогодні закон, направлений на захист прав дитини.

Ще, без сумніву, одна із ключових тем – це питання війни і діти на війні. На жаль, півтора року Крим, війна на Донбасі. Але усвідомлення, я говорю, можливо, не про риторику, а говорю про нормативні документи, чим, власне, живе Верховна Рада і Кабінет Міністрів і висловлює свою позицію. Але нема усвідомлення особливих потреб дітей під час військового конфлікту.

І навіть той закон, який сьогодні підготовлений народними депутатами України з різних фракцій... Власне, тут окрема подяка комітету, який активно взяв на себе роль об'єднати всі позиції. Вже скільки? 4, да, пленарних тижні ніяк не виноситься в зал на голосування, де хоча б визначити цю категорію дітей і дати завдання різним органам влади. Мається, дітей, які постраждали від збройного конфлікту. І дати цій категорії дітей гарантії захисту з боку влади центральної і місцевої. Тому, я думаю, що одне із звернень сьогоднішнього круглого столу до Голови Верховної Ради персонально, на наступний тиждень внести на розгляд в другому читанні закон, який стосується захисту дитини, яка постраждала від збройного конфлікту.

Окрема тема, це нормативні документи, які в повноваженнях Кабінету Міністрів. Іде війна більше року, але, на жаль, Кабінет Міністрів, хоча і були, я от чув позицію Міністерства освіти, певні зміни відбулися, але міністерство продовжують жити в умовах мирного часу. Натомість і в ЛНР, і в ДНР так званих почалися процеси усиновлення, влаштування дітей в прийомні сім'ї, вони переклали на російську мову 866, 905 постанови і по них відповідна структура працює і влаштовує дітей.

Але питання залишається, питання, які почалися ще з Криму. Як нам обліковувати дітей? Як нам діяти, коли вони усиновлені? Як нам діяти, коли вони отримали чи не отримали відповідний статус? Як легалізувати дитину, від якої відмовилися батьки в ДНР, ЛНР? В Україну приїжджають частина дітей усиновлених росіянами на території Криму. Що ми робимо? Чи має прикордонна служба такі списки? Що ми робимо з тими домашніми дітьми, які евакуйовані разом з закладами із ДНР і ЛНР?

І насправді дуже багато є питань, з якими стикається кожна конкретна дитина, які влада намагається не помічати, а їх намагаються якимось чином вирішити на місцевому рівні часто керівники, посадові особи місцевого рівня беруть на себе непередбачені законодавством повноваження і фактично, ну фактично порушуючи закон діючий.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юрій Олексійович, я дуже перепрошую, у нас регламент 5 хвилин і багато дуже людей. Дякую.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Да завершую.

Тому, шановні колеги, ще раз, ще було, очевидно, багато тез.

Ще раз дякую комітету за цю ініціативу. Зі свого боку хочу запевнити, що, як народний депутат, не член відповідного комітету, але готовий надавати максимальну допомогу і сприяння. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Юрію Олексійовичу, багато є питань. І ми знаємо, що є об'єктивна ситуація, яка склалась в Україні. Є багато проблем на середньому рівні. Але ж будемо сподіватися, що, не тільки сподіватися, а вирішувати ці питання, наш комітет зробить все можливе для того, щоб всі

питання були вирішені. Не тільки поговорили – і забули. А ці питання були вирішені на законодавчому і виконавчому рівні.

Тому що ми розуміємо, що багато законодавчих ініціатив виходить в зал Верховної Ради України, на жаль, не доходить, наші законопроекти не доходять до голосування. Тому що багато є популістичних лозунгів, багато популістів є сьогодні в залі Верховної Ради. А ті кричущі законопроекти, які суспільство потребує, дійсно потребує, виборці потребують, вони не доходять до голосування. Дякую.

Запрошую до слова заступника міністра молоді і спорту України Войтовича Ярослава В'ячеславовича. Будь ласка.

ВОЙТОВИЧ Я.В. Шановний Артур Леонідович, шановне товариство! Я дуже дякую, що запросили на круглий стіл для того, щоб ми висловили свою позицію. Я, мабуть, з вашого дозволу, не буду переходити до сухої звітності, що ми зробили. Вона офіційно відкрита. Але не можу не зауважити на тому, що рухова дитяча ігрова активність в державі, вона існує. Вона існує, на жаль, з допомогою тільки громадських організацій, благодійних фондів, які приділяють цьому багато уваги. Ну, і з залученням, дійсно, федерацій спортивних.

Але хотілось би, щоб ця рухова активність, вона підтримувалась державою, підтримувалась фінансово. Я не можу не сказати, не зауважити, що здоров'я нашої нації залежить від здоров'я наших дітей. На чому ми економимо? Я вважаю, що здорові діти будуть гарно навчатися. Я вважаю, що здорові діти це буде здорова нація. Не буде потреби витратити кошти на ліки. І це правда, це правда, таке життя. Я хочу зауважити, що за минулий рік закрилось 24 дитячих юнацьких школи, на жаль, закрились, тому що не було фінансування. Я хочу закликати адміністрації обласні, щоб все-таки знаходили кошти на фізичне виховання наших дітей. Я вважаю, що це повинно бути пріоритетом в державі.

Хочу сказати, що за цей рік роботи ми побачили, що у нас суспільство – суспільство дійсно потужних волонтерів, потужних громадських діячів, які мають у собі натхнення займатися розвитком ідеології, просто скажу, фізичної ідеології і філософії держави. Тому буду просити і профільний комітет, підтримку бюджетного комітету, щоб все-таки чули нас, чули наші програми дитячого розвитку фізичного, рухово-ігрової дисциплін. Я хочу закликати державні інституції, щоб все-таки ми один одному були в допомогу. Дитяча методологія, дійсно, потребує вивчення, потребує узгодження, але її треба удосконалити і довести до логічного кінця.

Я дякую всім, що ви почули. Дякую за запрошення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ярослав В'ячеславович. Ви, дійсно, підняли кричущу проблему, що стосовно ДЮСШ... І всі знають, напевно, що наш комітет, всі члени комітету приймали дуже таку активну участь у тому, щоб ДЮСШ були профінансовані хоча б частково. В минулому, в цьому році, перепошую, в цьому році ДЮСШ було виділено Кабінетом Міністрів України 100 тисяч гривень. Перепошую, 100 мільйонів гривень. Для порівняння: в 2013 році було виділено 200 мільйонів, в 2014-му, за 2014 рік було виділено 200 мільйонів гривень. Да, частково перекладені функції фінансування на місцеві бюджети. Але ж, як я казав у виступному своєму слові, що, на жаль, місцеві очільники, вони не розуміють, що діти – це наше майбутнє, що здоров'я нації – це здоров'я нашої держави. Як буде воно фізичним, буде воно моральне, це будуть морально здорові діти, ми будемо... вони будуть і гарно навчатися, вони будуть і працювати гарно. А саме головне, а саме головне – це багато є ідеологічних кроків, які ми повинні не забувати в сьогоднішній такій складний період. І тут немає різниці чи це опозиційні, чи це коаліційні депутати – ми повинні брати і це робити. І сьогодні тих учильників областей чи профільних організацій ми повинні заставити фінансувати дитячо-юнацькі школи. Да, ми в цьому році, я впевнений, що наш комітет зробить все можливе, щоб ми не

доганяли це, а заклали це в бюджет. Ми будемо звертатися і до бюджетного комітету, до Кабінету Міністрів України, щоб ми голосували, я впевнений, що члени комітету і не тільки члени комітету, а багато народних депутатів не будуть голосувати за бюджет в тому випадку, якщо не буде фінансування на... закладено фінансування на ДЮСШ. І впевнений, що треба розробити механізм, тому що це є декларативна функція, що місцеві бюджети повинні фінансувати. А треба зробити механізм, який буде в примусовому порядку примушувати обласні адміністрації фінансувати дітей, я кажу не тільки за ДЮСШ, а за дітей-сиріт і так далі. Дякую.

Шановні колеги, Марчуку, хочу надати слово Марчуку Віктору Кириловичу, начальнику служби у справах дітей Рівненської обласної державної адміністрації. Будь ласка.

МАРЧУК В.К. Дякую.

Доброго дня, шановні члени круглого столу. Я хотів би свій виступ розпочати такими словами, що сирітство – це відчай, а сім'я – надія на життя. Саме ці слова стосуються кожної окремої дитини. Мені дуже приємно, що нарешті в нас термін "захист прав дітей" більше конкретизують, розділяють його на два напрямки: це забезпечення реалізації прав дитини і захист самої дитини.

У Рівненській області відсоток сирітства не є такий великий, як в інших областях, ми маємо порядку 0,6 відсотка сиріт від загального дитячого населення. На даний час у нас на обліку перебуває 1 тисяча 860 дітей-сиріт, позбавлених батьківського піклування, з яких 95 відсотків виховуються у сім'ях. Разом з тим залишається ще близько 70 дітей-сиріт і позбавлених, які перебувають у державних закладах.

Ми всі розуміємо, що там можна знайти пояснення, що ці діти хворі, що ці діти старшого віку. У нас є така проблема, що це можуть бути діти великих

сімейних груп. Зокрема, у нас у минулому році осиротіло 9 дітей з однієї сім'ї, у цьому році осиротіло 11 дітей з однієї сім'ї. І саме завдяки таким сімейним форумам, як прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу, ці діти всі були влаштовані у сім'ю.

Сьогодні говорили, що чому, не дивлячись на те, що зменшується кількість дітей-сиріт в інтернатних закладах, разом з тим кількість інтернатних закладів і відповідно кількість вихованців у них не зменшується. У нас у Рівненській області на даний час уже немає сирітських шкіл-інтернатів, залишилась одна освітня школа-інтернат, в якій там декілька тільки дітей, але разом з тим функціонує в галузі освіти 21 державний заклад, у яких виховується близько трьох тисяч дітей, з яких на повному державному утриманні – порядку 38... тільки 38 дітей-сиріт і позбавлених. На 3 тисячі дітей.

Чому так відбувається? Так відбувається тому, що ми говоримо, що, і Конвенція ООН стверджує, що дитина має бути почута. І не тільки почута, а її думка має бути врахована. Коли... зокрема, служба мене зрозуміє, ми влаштовує дитину-сироту під опіку, всиновлюють її в прийомну сім'ю чи в будинок сімейного типу, обов'язково враховується думка дитини. Тобто дитину запитують і враховують. Коли ж батьки, батькам дано право влаштовувати дитину в навчальний заклад у той, який вони вважають буде найкращим для дитини. Вони вважають. І не потрібно цікавитись думкою дитини: чи хоче дитина в ту школу-інтернат, чи не хоче.

Далі, знову ж таки, проблема залишається в тому, в порядку фінансування інтернатних закладів. Якщо взяти, порівняти інтернатні заклади галузі освіти і інтернатні заклади соціальної сфери, ну, складність тут не можна порівнювати. Діти на багато складніші в інтернатних закладах галузі соціального захисту, разом із цим, вони фінансуються з місцевих бюджетів. Загальноосвітні школи-інтернати фінансуються в формі субвенцій, тобто на область приходить фіксована сума на кожен... на всі інтернати і ці кошти можуть бути потрачені

тільки на інтернати. Тому на місцях влада обмежена у певних використаннях цих коштів. І тому це, знову ж таки, штучно стримує інтернатну систему і вони шукають різні форми: нема сиріт – давайте зробимо санаторну школу, давайте зробимо реабілітаційний центр і так далі, і так далі.

Тому вихід в даній ситуації, ну, принаймні особисто я бачу в тому, щоб змінити порядок фінансування цих інтернатних закладів. Колись розглядалося таке питання, як... сьогодні говорили, я підтримую, що потрібно переходити від фінансування закладів до фінансування послуг. Це питання колись піднімалося, зокрема, принцип: гроші ходять за дитиною, ... фінансується дитина, її потреби і забезпечення її утримувати, а не утримання закладів. Тому при направленні коштів на даний напрямок на місцевий бюджет хотілося б щоб саме на місцевому рівні мали можливість, в разі їх економії, використати, знову ж таки, на інтереси дітей.

Далі, ще один є ризик в тому, що ми говоримо, що в закладах, спеціальних школах-інтернатах перебувають дуже багато дітей, які там могли б не перебувати – так, таке є. Тобто є, тобто під занедбаністю показують і затримку розвитку, інколи і легку, навіть і помірну розумову відсталість. На мою думку, ця проблема може, можна дуже швидко вирішити і, ну, принаймні не повністю, але обмежити наслідки, якщо вивести психо-медико-педагогічну консультацію із підпорядкування галузі освіти. А так отримується, що? Отримується, що... тобто комісія, яка визначає рівень розвитку дитини, знаходиться в тій галузі, в якій знаходяться заклади. І замість того, щоб визначити рівень розвитку і дати можливість батькам або особам, які замінюють, визначити, знайти можливість задоволення тих особливих освітніх потреб, освітянська система зразу пропонує вирішення, тобто відбувається викривлення, не виявлення проблеми і пошук її вирішення, а є можливість утримання в інтернатному закладі, значить потрібно знайти, що, потребу, да, потребу, вибачайте, але так воно є на місцях. Тому як би вивести по ПМПК із підпорядкування галузі освіти, зробити її незалежною – це, повірте, набагато зменшило б ризики і наслідки.

Ще, шановні, хотів би зупинитися на... сирітство... Завдяки створення Служби з прав дітей, завдяки наповненню їх законодавчою базою, так, нам вдалося подолати, досягнути, досягнути певних результатів у боротьбі з наслідками, тобто у реалізації прав дитини-сироти. Але ж проблема в іншому, потрібно переорієнтовуватись і працювати на попередження, на роботу із сім'ями.

Сьогодні говорили, і я підтримую ту позицію, що ліквідація фахівців з соціальної роботи вплинула негативно на можливість превентивного виявлення і впливу на проблеми сімей. Тому, якщо б була така можливість відновлення фахівців соціальної роботи, повірте, для Служби в справах дітей це були ноги, очі, вуха, це була передова, на яку ми, в тому числі і ми могли покладатися.

Ще одна проблема, крім тих, що вже озвучувались, я хотів би ще акцентувати увагу на забезпечення житлом. Я розумію, що це обов'язок органів місцевої влади, органів місцевого самоврядування, але ми готові, наприклад, працювати вже з тими дітьми, які набувають, досягають 18 років і не мають житло, але ж є велика кількість осіб числа дітей-сиріт, тобто зокрема у нас це більше 500 таких осіб, які в певний час мали бути забезпечені житлом і вони не забезпечені. І тому без державної підтримки забезпечити житлом осіб з числа дітей-сиріт, позбавлених батьківського піклування, ми не зможемо.

І завершити я свій виступ хотів би тим, що дійсно Конвенція ООН для мене асоціюється із такими термінами, догмами, що будь-які дії, які вчиняються будь-якими установами, організаціями, не залежно від форми власності, не залежно від рівня встановлення, вони мають вчинятись, у першу чергу, в інтересах дитини. Але перед цим дитина має бути почута, її думка має бути врахована. Я вам дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Запрошую до виступу Лібанову Еллу Марленівну, директора Інституту демографії та соціальних досліджень. Да, ви будете? Да, будь ласка.

Я прошу, да, академіка Національної академії наук України, будь ласка.

ЛІБАНОВА Е.М. Там Лібанова, де було...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

ЛІБАНОВА Е.М. Так, далі. Я спрощую дуже стисло і переважно в тексті, в цьому... Далі можна пропустити.

Я сконцентрую свою інформацію виключно на трьох аспектах захисту прав дітей. Перше – це здоров'я. Далі, будь ласка.

Сьогодні вже говорили про те, що рівень імунізації наших дітей просто далеко не дотягує до тієї мінімальної межі, яка була визначена як епідеміологічна безпека. І от подивіться, в результаті, яку ми... Я не хочу сказати, що це тільки через недостатню імунізацію, але значною мірою через це. Подивіться, на скільки смертність дітей до 5 років, не до року, до 5 років, – це головний індикатор, який сьогодні використовує Всесвітня організація охорони здоров'я, наскільки вона перевищує стандарти економічно розвинених країн. Навіть таких, як, скажімо, Польща, де завжди за радянських часів у нас була нижча смертність немовлят, ніж у Польщі. Наскільки вища, ніж в Угорщині, ніж, я вже не кажу про Італію, Швецію. Де там Чехія була? Не дала я Чехію, вона приблизно така, як в Німеччині, в Іспанії. І навіть ми вже догралися до того, що в нас смертність дітей до 5 років вища, ніж в Росії. Чесно кажу як демограф, для мене це катастрофа.

І в цьому контексті я, по-перше, хотіла, щоб ми записали в рекомендації, що ми маємо, ви маєте взяти на особливий контроль процес імунізації, це по-перше. А з другого боку, внесення такої системи як соціальна реклама. Ви зобов'язані, не ви особисто, безперечно, а лікарі зобов'язані роз'яснювати людям, що означає відмова від імунізації маленької дитини. Тому що батьки, вони не завжди можуть грамотно вирішувати майбутнє своїх дітей. І вони дуже часто ризикують ним, навіть не розуміючи, що вони роблять. Далі, будь ласка. Далі.

Охоплення дітей до 6 років дошкільними закладами. Знову-таки, подивіться, будь-ласка, цивілізовані країни світу, зелене – це 3-5 років, тобто це вже перед школою. Це те, що в переважній більшості країн світу є взагалі обов'язковим. І в результаті ви маєте, скажімо, Фракцію, Іспанію, Велику Британію, там про Італію і Німеччину, Нідерланди, там практично стовідсоткове охоплення. Подивіться, що в Україні.

І це я хочу додати до цього ще те, що от, такі короткотривалі курси, я дуже чітко пам'ятаю, коли це було введено і для чого. Саме для того, щоб цей показник підвищився. Короткотривалі курси не дають таких навичків соціалізації і такого рівня розвитку, який забезпечує цілоденне перебування в дитячому дошкільному закладі.

Ну, про 0-2 роки я взагалі не хочу говорити. Далі, будь ласка.

Якщо ви подивитесь на цю таблицю, то ви бачите, в селах є проблема нестачі дитячих дошкільних закладів, а в містах є проблема нестачі місць в цих дошкільних закладах. Тобто це різні проблеми і їх треба по-різному вирішувати. Наступне, будь ласка.

Як ви бачите, половина дитячих дошкільних закладів в міських поселеннях перебуває під тягарем перевищення нестачі місць більше ніж на 30 відсотків. Якщо подивитесь, 2007-2014 роки, то ви бачите, що і по селу погіршилась ситуація в цьому сенсі, і багаторазово вона підвищилась по містах.

І відповідно динаміка відкриття дитячих дошкільних закладів, вона має спиратися на прогнози демографів. Повірте, що ми вміємо коректно робити, це демографічні прогнози. Зазвичай вони збуваються.

Далі, будь ласка. Далі, можна далі ще взяти. От дивіться, у нас зараз дуже пішла така серйозна робота по, так називається, оптимізація мережі шкільних закладів. І мотивація такої роботи вона спирається на те, що начебто в Україні співвідношення учнів і вчителів найнижче в світі. Насправді, коли я подивилася дані, оце я, готуючись до цього круглого столу сьогодні тільки дивилася дані Організації Об'єднаних Націй, я навіть посилення дала звіт про людський розвиток 2014 року. Як ви бачите, Україна – 16. Це показник абсолютно співставний з всіма європейськими країнами. Але навіть, якщо від цього... від цього показника відволіктися, проблема в чому. Діти в сільській місцевості вони не отримують нормального рівня шкільної підготовки. Це правда, це всі розуміють. Але заміна школи на шкільний автобус в українських умовах... Я завжди була прихильником цієї практики, але сьогодні я мушу визнати: в українських умовах вона не дає того результату, який вона дає, скажімо, в Польщі чи в Німеччині, чи в Канаді. Причина одна – якість доріг. Дітей не... по-перше, або не довозять до школи, і ми по тих інформаціях...

Наступний, будь ласка, покажіть слайд, хай подивляться поки що. Ми за офіційною статистикою ми ж не отримуємо інформації, скільки шкільних годин, скільки днів діти пропустили, через те що немає шкільного автобуса. З другого боку, навіть якщо цей шкільний автобус приходить вчасно, то загалом дітей від дому до школи довозять приблизно дві години, дві з половиною години на день. Дуже в багатьох школах це, в багатьох селах. Скажіть, будь ласка, яка дитина 10-12 років може, крім школи, 4-5 годин провести в транспорті?

Відповідно у мене прохання до фахівців освітян. Можливо, це не до міністерства, можливо, це треба записати як доручення Академії педагогічних наук, вони на цьому розуміються. Хай запропонують методи застосування

сучасних форм навчання. Це може бути дистанційне навчання, це можуть бути якісь іще новітні форми навчання. Я не є фахівцем в цій сфері. Але я просто бачу по цифрах, по статистиці як фахівець з соціальних проблем я бачу, до чого це призводить. Зверніть, будь ласка, от, поверніть ще, один раз поверніть. Зверніть, будь ласка, увагу, яка частка сільських поселень, де діти мають проїжджати більше як 10 кілометрів? Це просто дуже велика частка, третина, третина дітей в маленьких і не дуже маленьких сільських поселеннях. В міських поселеннях ця частина просто комуфлюється. Дуже сильно комуфлюється, тому що дітей возять з одного району в другий, але там є якась школа, яка менше як 10 кілометрів розташована.

І нарешті, останнє, про що я хотіла сказати, це проблема бідності. Ще один. Бідність в нашій країні сімей з дітьми, оце червоною ризикою, це бідність сімей, які не мають неповнолітніх дітей. Я думаю, що далі я можу нічого не коментувати. Але я цей графік дала виключно з однієї причини. Я не хочу, щоб ми пропонували в результаті свого обговорення підвищення рівня допомог сімей з дітьми. Ми маємо змінювати політику заробітної плати. І от саме це я дуже просила б, щоб ми обов'язково зафіксували. І саме з цим має виходити і ваш комітет, і відповідні міністерства, і громадські організації.

Тому що спроби підвищувати допомоги, будь-які, не тільки ці, якщо вони не підкріплюються відповідним зростанням заробітної плати, вони дезавуюють саму ідею активної поведінки на ринку праці. Ми не можемо цього допускати. Це не сучасний підхід. Це підхід десь початку ХХ сторіччя або може ще й ХІХ. Але все ж таки я вас дуже прошу, зверніть увагу на цей графік. Якщо бідність сімей, де є три та більше дітей, я вже не кажу про дітей до трьох років, там, де просто мама не працює, зазвичай мама, подивіться, вона в рази вища, ніж в родинах, де немає дітей, молодших 18 років.

Оце, власне кажучи, все те, що я хотіла показати про дотримання прав дітей в Україні. На підсумок. Законодавство у нас непогане. Якщо ми аналізуємо з міжнародними експертами законодавство українське від

Конституції, яка, нагадую, є законом прямої дії і взагалі-то не дуже потребує чогось іще. То від Конституції до конкретних законів у нас чудове законодавство, яке не припускає ніякої дискримінації, яке навіть не припускає стигмації. Але, коли стосується реального положення речей, коли це стосується реального захисту прав, чи це дитина, чи це жінка – неважливо, от ми маємо те, що ми маємо. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олена Марленівна.

Проблема одна – це гроші.

ЛІБАНОВА Е.М. Ні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вона виходить, ну те, що я тільки почув, тільки що почув, це дистанційне навчання. Вно потребує комп'ютеризації. Це, по-перше. Я з цією проблемою зіткнувся, тому що я займаюсь безпосередньо з регіоном. Ви знаєте, сьогодні це треба рахувати, це, по-перше.

А, по-друге, хочу сказати, а основна проблема, чому немає грошей, ви кажете, підняття заробітної платні – підтримую цілком, це корупція. Корупція, яка не дає взагалі можливість сьогодні надходжень у бюджет, тих надходжень на тому рівні, які б змогли підняти заробітну плату для вчителів, для мало захищених слоїв населення. Дякую.

Для виступу слово надається Павловій Євгенії Борисівні, президенту Фондації "Захист прав дітей".

ПАВЛОВА Є.Б. Дуже дякую.

Я переформатувала свою доповідь як тезово, так і в якості, скажімо так, прямих і конкретних посилань до... і звернень до... як до комітету, так і до молодих неангажованих команд, які працюють зараз у службах і органах у справах дітей. Тож від імені своєї організації і від імені коаліції громадських організацій "Захист прав дітей", членом якої є Фундація "Захист прав дітей", я хочу сказати, перше, давайте подумаємо і проговоримо можливість створення такої собі ради захисту дітей при одному із міністерств чи відомств. Це загальноєвропейська практика, яка існує в Європі. В залежності від національного контексту країни і від розміру країни така рада може, вона загалом створюється або при Міністерстві юстиції, або при Міністерстві соціальної політики, або при Міністерстві молоді і спорту, ну, youth policy, як вони кажуть.

Вона буде займатися всіма питаннями, щодо дітей. Тому що в Україні система захисту дітей, вона є дуже розгалужена і не працює як єдиний скоординований механізм, це є часткова відповідь на те, чому не виконуються плани заходів до якогось там року.

Другий момент, тема моя: ювенальна юстиція і ви знаєте, що ця тема ніколи не була пріоритетною, хоча безпосередньо відноситься до розбудови безпечних громад, безпечного суспільства і взагалі інвестицій у майбутнє. У контексті збройного конфлікту злочинність неповнолітніх не перестала існувати. З'явилися нові моменти, на які зараз не рвертається увага. І те, що зазначив Микола Миколайович про кримінальну міліцію у справах дітей, це, справді, катастрофа, тому що півроку тому ми почали проговорювати моменту ряді області і так, як і в центральному апараті МВС про те, що злочинність неповнолітніх, вона стає трошки іншою, виражається в антагонізмі, який зростає між дитячими і підлітковими групами за територіальним принципом.

Я зносилася із країнами, європейськими країнами, нашими найближчими сусідами, які мають такий самий негативний досвід збройних конфліктів. Оці моменти, вони потім у вирішенні постконфліктних ситуацій, вони просто

переростають у великий спалах злочинності неповнолітніх, які характеризуються злочинами на підґрунті ненависті, це є проблема.

Правосуддя в Україні зараз щодо дітей, воно розпорошене безсистемно між адміністративними і судовими органами і тому не є системою. Тож посилення номер 2: давайте поговоримо про становлення ювенальної юстиції, не реформування, реформують те, що створено, система не існує. Давайте поговоримо про становлення і це іде у світлі рекомендацій Комітету ООН з прав дитини, там дуже чітко сказано: повертаємося до розбудови ювенальної юстиції, закріплюємо на законодавчому рівні і розбудовуємо супроводжуючі служби, соціальні служби і так далі.

Тому буде ювенальна юстиція в Україні чи ні - це питання часу. Тому ми ідемо до євроінтеграції, існують європейські норми і стандарти і так далі. Давайте виведемо ювенальну юстицію з тої категорії з контексту штрахачки, яка є, приведемо її до ладу і розкажемо людям, що це є не штрахачка інтернетівська, а що це є швидке реагування на злочин дітей, і що це є, ювенальна юстиція, перш за все – це підготовлені спеціалісти. Знову ж таки давайте відійдемо від змін понятійного апарату, тому що ніколи кримінальна юстиція, она же уголовная юстиция, і ювенальна юстиція не будуть одним і тим самим. Знову ж таки призначені фахівці не є спеціально підготовленими і не є фахівцями з ювенальною юстицією.

Третій момент. Ювенальна юстиція ніколи не буде базуватися на окремих вдалих проектах, гарно фінансованих проектах, це справа державна, а проекти можуть тільки пілотувати ті чи інші інновації і дивитися підходить це нам чи не підходить.

І, мабуть, що третє моє таке посилення, це буде конкретно до Міністерства юстиції України.

Ви є ключовим гравцем на полі ювенальної юстиції, реформування пенітенціарної служби заточено саме під ваше міністерство. Наприкінці 90-х на

початку 20-х за ініціативою Верховного Суду України саме міністерство юстиції стало платформою для дискусії дебатів, для створення першої концепції розбудови ювенальної юстиції. То ж об'єднайте нас знову, але не для того, щоб створити робочу групу, яка була до цього, ми поступово скотилися до того, що ми слухали нудні звіти органів і служб, звіти про різні проекти. Це так само потрібно, потрібно обговорити плюси і мінуси, але одна ідея має бути, як ми рухаємося далі і як ми створюємо ту систему, яка буде захищати, яка стане надійним гарантом протидії злочинності неповнолітніх.

Власне, все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

До слова запрошую Шума Сергія Сергійовича, заступника директора Українського науково-дослідницького інституту соціальної та судової психіатрії, та наркології Міністерства охорони здоров'я України.

Будь ласка.

ШУМ С.С. Дякую.

Так вийшло, що моя доповідь буде наступною за ювенальною юстицією. І буду говорити я про пенітенціарну психіатрію, саме про психіатрію в місцях позбавлення волі. Я розумію, що в Україні є досить велика кількість проблем, пов'язана з дитинством. Однак, не можна забувати і про таку особливо вразливу групу, як діти, які позбавлені волі. Як говорив мій колега судовий психіатр зі Сполучених Штатів, за ступенем зацікавленості до психічного здоров'я ув'язненого можна судити про цивілізованість держави. Я сподіваюсь, що ми рано чи пізно будемо відповідати міжнародним стандартам. І нас зможуть назвати цивілізованою державою.

Коли ми говоримо про психіатричну допомогу засудженим, мова йде не тільки про виконання Конвенції ООН про права дитини в Україні. В ООН існують декілька інших документів, які регламентують особливості надання психіатричної допомоги. Наприклад, мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями, правила ООН стосовно захисту неповнолітніх осіб, яких позбавлено волі. Ну, і звісно ж, принципи ООН захисту осіб, які страждають на психічні розлади і покращення охорони здоров'я у психіатрії.

Чому така увага приділяється? Всі ці вищеназвані міжнародні акти говорять про те, що в місцях позбавлення волі повинен бути принаймні один фахівець з питань психічного здоров'я, тобто лікар-психіатр. Коли ми говоримо про дитину, то мова, звісно ж, йде про дитячого лікаря-психіатра. Натепер в пенітенціарній службі 6 установ. І на ці 6 установ для неповнолітніх лише 2 дитячого лікаря-психіатра. Тобто 1 дитячий лікар-психіатр на 3 установи. Не можна говорити про те, що ми дотримуємося правил, які встановила Організація Об'єднаних Націй.

Чому така ситуація, чому ми приділяємо таку високу увагу психічному здоров'ю людей, які перебувають у місцях позбавлення волі? Статистика Всесвітньої організації охорони здоров'я: 95 відсотків неповнолітніх мають вади психічного здоров'я, які перебувають у місцях позбавлення волі. Це як психічні розлади, які були до того, як особа попала в місце позбавлення волі, так і як наслідок перебування у цих закладах. Мова йде про психологічне, фізичне та сексуальне насильство. Це те, про що ми не говоримо, але це те, що існує не тільки в Україні, а у всіх тюрмах, на жаль, у світі.

Статистика, яка б могла нам сказати кількість психічнохворих в місцях позбавлення волі дітей, на тепер не існує. І я думаю, розуміло чому, тому що лише два дитячих лікаря-психіатра. А дорослий лікар психіатр може не побачити особливості психічного розладу у дитини. Але, що ми змогли зробити. Ми змогли побачити, що ми проводили на етапі ще судового слідства. Тобто на етапі, коли була призначена судово-психіатрична експертиза. І що ми

побачили, лише в десяти відсотків випадків взагалі призначається експертиза. Тобто в 90 відсотків випадків суд і гадки немає, який стан психічного здоров'я неповнолітнього обвинуваченого. Але наш дуже прогресивний Кримінальний процесуальний кодекс, що він говорить. Він говорить про те, я дозволює буду цитувати, стаття 485 Кримінального процесуального кодексу: "крім іншого, обов'язково з'ясовуються всебічні відомості про стан здоров'я неповнолітнього". А що таке здоров'я? Здоров'я – це стан не тільки фізичного а і психічного благополуччя. У мене виникає питання, яким чином згідно 485 статті КПК з'ясовується стан психічного здоров'я, якщо призначається експертиза лише в 10 відсотків випадків. Це риторичне питання.

З іншого боку, 486 стаття вже більш чітко дає роз'яснення, що робити для того, щоб встановити стан психічного здоров'я. У разі необхідності для вирішення питання про наявність у неповнолітнього психічного захворювання, призначається комплексно психолого-психіатрична експертиза. Тобто у разі наявності сумнівів, у разі необхідності. Ця необхідність, як ми бачимо, лише в 10 відсотків випадків досягається. Чому ж тоді за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я така висока кількість психічнохворих дітей в тюрмах. А як же ж це робиться на практиці. Ма на практиці слідчий говорить про те, що чиє, чи нема... Довідку бере, є чи нема особа на обліку у лікаря психіатра. Відкриваємо нашу інструкцію МОЗівську. Хто перебуває. Група пацієнтів диспансерного нагляду формується з осіб, які звернулись за наданням психіатричної допомоги. Тобто дитина з вадами психічного здоров'я, яка ні разу не зверталася за психіатричною допомогою, її звісно нема на диспансерному обліку, і слідчий отримує довідку про те, що особа не перебуває на обліку і немає даних за його психічний розлад. Але, якщо ми будемо співвідносити 485 статтю КПК з поняттям здоров'я Всесвітньої організації охорони здоров'я, то ми побачимо, що призначені експертизи є обов'язковими. Тому що психічний стан іншим чином з'ясувати неможливо.

Що ж стосується того, що ми бачимо на експертизах? Коли ми проводимо експертизи, нам же звісно цікаво які висновки? Висновки, на жаль, я не можу

презентацію показати, однак, за останні 5 років ми проаналізували експертизи. В середньому 50 відсотків всіх під експертних мають вади психічного здоров'я. І мова не йде лише про неосудних, тому що коли ми всіх психічно хворих розділили на групи обмежено осудні, не осудні та осудні, ми побачили, що не осудних лише 5 відсотків, обмежено осудних 8 відсотків, а 87 відсотків психічно хворих дітей є осудними. Тобто вони можуть усвідомлювати значення своїх дітей та керувати ними. І вони йдуть не в систему Міністерства охорони здоров'я, а в систему державної пенітенціарної служби. Ми розуміємо, що не всі вони потрапляють в місця позбавлення волі звісно ж. Однак, навіть якщо у них там покарання не пов'язане з цим, що відбувається далі, хто їм надає психіатричну допомогу і чи надає взагалі? Нам рекомендували на 56 сесії розробити комплексну програму по охороні психічного здоров'я. Було здійснено певні дії, у 2011 році Міністерство охорони здоров'я доручили відокремити стаціонарну психіатричну допомогу для дітей від психіатричної допомоги для дорослих і Міністерство охорони здоров'я це зробило. Був прийнятий наказ номер 400 про вдосконалення порядку надання психіатричної допомоги дітям, де чітко було сказано про те, що необхідно створити мережу закладів охорони здоров'я, в яких надаватиметься медична допомога дітям з розладами психіки та поведінки. Однак пенітенціарна служба в даному випадку відсутня у регуляції, у них є один заклад спеціалізований для надання психіатричної допомоги, однак він для дорослих, а не для дітей, для дітей їх нуль.

А що зробило спільно Міністерство охорони здоров'я та Державне пенітенціарна служба? Прийняли наказ про затвердження порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі. Дуже гарний наказ, однак, коли мова йде про підлітків та дітей їх оглядає лікар-психіатр, а не дитячий лікар-психіатр. Це порушує Указ Президента про який я вже говорив.

Що робити? Звісно, що проблему треба окреслювати лише в тому випадку, коли є якісь думки, що з цим можна зробити. Ми пропонуємо, щоб кожен займався своїм ділом: Міністерство охорони здоров'я буде лікувати,

Державна пенітенціарна служба буде виконувати свої властиві їй повноваження – це теж про що вже казав Уповноважений Президента з прав дитини. Кожен хай займається своєю справою. І ми досягли консенсусу, що психіатрична допомога передається у сферу управління Міністерства охорони здоров'я України. Підтримала і Державна пенітенціарна служба і Генеральна прокуратура, позицію омбудсмена вже декілька років вони на цій тезі наполягають.

Що для цього потрібно зробити? Внести зміни до Закону України "Про психіатричну допомогу" і до Кримінально-виконавчого кодексу. Це законодавча ініціатива, яка можливо буде виходити і навіть з народних обранців, комітету профільного. Ми це обговорювали і на підкомітеті з питань пенітенціарної служби і декілька тижнів в цій залі на Комітеті охорони здоров'я, коли говорили про зміни до Закону про психіатричну допомогу. Дуже сподіваємося, що ви почуєте психіатричну спільноту та допоможете покращити стан надання психіатричної допомоги неповнолітнім, які перебувають в конфлікті із законом. Дякую.

Намагався дуже швидко говорити, вибачте.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Сергійович, так, ми цінуємо, що розумієте.

Червинська Марина Євгеніївна, заступник голови Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ. Будь ласка.

ЧЕРВИНСЬКА М.Є. Дякую. У мене дуже важка міся, оскільки всі втомлені, я також. Я дуже коротка і з цифрами. Ви знаєте, ми дуже в цивільних справах тісно спілкуємося з органами опіки та піклування, оскільки як для

суддів, так і для органів, які державою забезпечують права дитини. Є дуже складними ці справи і це є складності в правозастосуванні, і в моральному аспекті.

Я вам наведу цифри, які надала державна судова адміністрація щодо розгляду справ найбільш значимою, вісокою категорією справ, що стосується дітей, є позбавлення батьківських прав. Так от, за даними державної судової адміністрації України протягом 2014 року на розгляді місцевих загальних судів перебувало 12229 цивільних справ по позбавленню батьківських прав. З них задоволення позову відбулося 8429 справ. В 2015 році перше півріччя це з ухваленням рішення задоволення позову 4417 справ. Дуже незначний процент їх оскаржується в апеляційному порядку, у мене є цифри, я вам приводити не буду, але, на мій погляд, це дуже велика цифра. Ви розумієте, що стоїть за позбавленням батьківських прав.

Я хочу зазначити, що дуже для нас значною складовою цивільних справ щодо проблем дітей є і спори про усиновлення. Але ці спори таким тягарем укладаються на першу інстанцію. Як правило, до апеляційної інстанції вони не доходять, оскільки не оскаржуються і дуже випадкові рідкі случаї, коли вони доходять до суду касаційної інстанції.

Тут лунали сьогодні висловлення щодо дуже складної процедури в нашій країні щодо усиновлення. Я хочу зазначити, що процедура усиновлення дуже складна в будь-якій країні світу і, на мій погляд, це є правильно. Незважаючи на те, що, як правило, в 90 відсотків люди, які хочуть усиновлювати дитину, мають таке щире бажання, мають певні... ну певну надію виховати дитину. Але є і інші люди, і ми ці случаї також... приклади знаємо, я не хочу... Тому судова система разом, суди першої інстанції разом з органами опіки і піклування, і всіма службами, які займаються дітьми, свою роботу, як на мій погляд, виконують в цьому випадку.

Дуже значною категорією справ в судах цивільної юрисдикцією є спори між батьками і між іншими родичами, в тому числі бабою та дідом щодо

визначення місця проживання дитини. Оці справи дуже для нас проблематичні не в правовому аспекті, а в аспекті моральному, коли і батько, і мати є нормальними людьми, але дитина виховується або у матері, або у батька, які проживають окремо. І є проблема.

Я хочу вам зазначити, що суди майже у кожному рішенні посилаються на декларацію прав дитини, на декларацію прав дитини. І у нас ще є 59 угода, рішення Генеральної асамблеї ООН, яке, на мій погляд, з нашим сімейним кодексом чуть*** не узгоджується. Це позиція, яка закріплена у цій декларації щодо пріоритету матері при вихованні дитини, оскільки записано, що дитина за будь-яких умов, малолітня, не може бути розлучена з матір'ю. В той час, як Сімейний кодекс України, ви знаєте, передбачає рівенство прав батька і матері. Ну, конкретні справи, кожна справа, за цим стоять живі люди. Інтереси насамперед дитини. І тривалий судовий розгляд не в плані временного, а в том плане, что мы, конечно, в каждом случае очень виважено і вдумчиво относимся к этой теме.

Что мне хочется в конце пожелать и обратиться к профильному комитету. Вы знаете, что судебная система, к сожалению, в нашей стране не обладает правом законодательной инициативы. Я говорю – к сожалению, потому что на практике возникает очень много проблем. Мы сегодня обсуждаем с вами законодательный акт, к которому присоединилась 191 страна мира. И кроме Соединенных Штатов и государства Сомали, которые не ратифицировали этот документ... Украина ратифицировала, уже сказала, что в судебной практике мы используем. Есть статья 7-я, которая говорит, Конвенции, которая говорит о том, что каждый ребенок с рождения имеет право быть зарегистрированным. Семейный кодекс Украины говорит о том, что родители обязаны зарегистрировать рождение ребенка.

Вот вам самый маленький пример и обращение к профильному комитету. Не обладая законодательной инициативой, суды лишены возможности коим-то образом регулировать материальный процессуальный закон для того, чтобы

решить проблему, которая возникла в Украине на сегодняшний день. Семейный кодекс Украины 2004 года сном и духом не мог представить ту ситуацию, в которой оказалась Украина, это аннексия Крыма, это проведение антитеррористической операции. Поэтому у нас сейчас пошли многочисленные заявления жителей, в том числе Луганской и Донецкой области, которые находятся в зоне проведения АТО, например, об установлении факта рождения. Я объясняю почему. Справка которая выдает больница на территории ЛНР, так называемых и ДНР, не принимается органами РАГС и это правильно и это есть законодательно. Они не могут выдать свідоцтво. Люди идут в суд. Суд лишен какой-либо возможности процессуальной, мы никогда такие факты не устанавливали. Для чего жителям Украины было устанавливать факт рождения? Идешь регистрируешь ребенка в любом селе, в любом поселке есть ближайший орган РАГС.

То есть мое обращение, как судьи, как заступника голови Вищого спеціалізованого суду к профильному комитет. Если вас Верховная Рада, ваши законодательные инициативы каким-то образом, ну, не слушает, мы готовы к сотрудничеству, мы готовы помогать, у нас огромное правовое управление для того, чтобы мы поспевали за изменениями жизни законодательно, тем самым мы поможем детям. На мой взгляд вот это маленькая проблема статья 7. А мы теряем численное население Украины.

Спасибо огромное.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибо, Марина Евгеньевна.

Для виступу слово надається Божинській Ларисі Миколаївні, заступнику начальника управління ювенальної юстиції Генеральної прокуратури України. Будь ласка.

Є у нас Генеральна прокуратура?

БОЖИНСЬКА Л.М. Шановний голово! Шановні учасники наради! Я коротко про основні проблеми.

Цілком приєднуюсь до всіх тих проблемних питань, які були сьогодні наголошені. І прокурори про них знають і на них реагують. Але, на жаль, за прийняттям закону, нового закону про прокуратуру, з жовтня минулого року ми позбавлені функцій так званого загального нагляду, яка давала нам можливість дуже оперативно, швидко і, ну, в короткий час реагувати на порушення прав дітей, які ми виявляли і могли виявити в ході перевірок. Ми могли вийти в інтернат, в притулок, в навчальний заклад і витребувати документи, ознайомитись з ними. На жаль, зараз ми позбавлені цих повноважень. Але, незважаючи на це, ми продовжуємо свою роботу. І я вважаю, ефективно захищати права дітей. Цього року ми поновили права 50 тисяч дітей. Дуже докладно в матеріалах до цієї наради є наша інформація про проведену роботу.

І я хочу звернутись до представників громадських організацій, які говорили про проблеми в існуванні в державі ювенальної юстиції. Так от іще три роки тому в органах прокуратури були створені спеціальні підрозділи, які забрали на себе всі функції, які покладені на прокуратуру, у сфері захисту прав і свобод дітей. Раніше вони називались відділи захисту і там управління. Наразі це відділи управління ювенальної юстиції, які діють в прокуратурах, в Генеральній прокуратурі, в прокуратурах регіональних уже зараз, тобто обласного рівня. І в місцевих прокуратурах будуть спеціально-уповноважені прокурори. Вони проходять спеціальну підготовку, тобто знають як працювати з дитиною. Значить, ці наші функції полягають в тому, що ми здійснюємо наразі представництво інтересів дітей та держави в судах. Здійснюємо нагляд за додержанням законодавства при досудовому розслідуванні кримінальних проваджень щодо неповнолітніх, а також нагляд за додержанням засуджених та ув'язнених неповнолітніх. Так от, результати нашої діяльності, звичайно, засвідчують про те, що, на жаль, ця загальнодержавна програма про реалізацію

Конвенції ООН про права дитини, яка завершується в наступному році, на жаль, провалена. Оскільки більшість очікуваних результатів, які прописані конкретно в цій програмі, вони не виконані на сьогодні і, на жаль, не будуть виконані в наступному році, мабуть. Тому у нас уже немає тих повноважень, щоб вносити там подання міністру або подання голові облдержадміністрації чи районної державної адміністрації для того, щоб усунути ті чи інші порушення, в тому числі при виконанні цього закону.

Я хочу звернутися до представників служб у справах дітей, які сьогодні присутні в цьому залі. Вони наділені, відповідно до Закону "Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей", вони наділені також повноваженнями проводити перевірки, вносити документи реагування особам, які уповноважені їх усунути. Тому я дуже прошу: не залишайтеся осторонь цих проблем. У нас, на жаль, є такі приклади, коли бездоглядна дитина звертається до служби і просить службу: "Допоможіть, у мене померла мама, батько п'є, не доглядає за мною". Служба пише список на дві сторінки: "Йди, збирай сама документи. Ми будемо позбавляти твого батька батьківських прав". Такого не має бути у нас зараз.

І ще, ми при здійсненні своєї представницької діяльності, ми також зараз маємо ще одну проблему. З 1 вересня цього року набув чинності Закон України про внесення змін до Закону "Про сплату судового збору". І органи прокуратури позбавлені пільг щодо сплати цього судового збору. Що стосується підготовки нових позовів, ми їх готуємо, але заявити не можемо, оскільки в бюджеті, який затверджувався на початку року, не затверджено видатків на ці заходи. Не зважаючи на наші неодноразові звернення до всіх уповноважених органів: Кабмін, мінфін і таке інше, перерозподілу не здійснено. І якщо якісь позови ще можуть почекати, і ми можемо, маємо надію, що на наступний рік нам виділять ці видатки, то у нас є апеляційне, касаційне оскарження судових рішень. Наприклад, в інтересах тих же сиріт, в інтересах держави, де ми стаємо на заваді незаконному там приватизації великих і

дорого вартісних об'єктів. Коштів на сплату судового збору у нас немає. От я наведу... не буду там затримувати увагу, наведу приклад.

Господарським судом по першій інстанції задоволено позов прокурора та витребувано від приватного суб'єкта господарювання приміщення школи в центрі столиці площею 5 тисяч квадратних метрів. За апеляційною скаргою відповідача у позові прокурора уже відмовлено. Прокурором в листопаді внесено касаційну скаргу до Вищого господарського суду, який не задовольнив клопотання від звільнення від сплати судового збору та повернув скаргу. Ну зараз готується ще повторна касаційна скарга про відстрочення сплати судового збору. Розумієте? Таким чином ми зараз можемо втратити, не маючи за що сплатити судовий збір, ми можемо втратити такі об'єкти і які будуть вибувати із комунальної, державної власності. Такі ж приклади є по дітям-сиротам, які ми... заявили позови, да, по першій інстанції суд відмовив, а от Вищий... Ми звернулися з касацією, Вищий спеціалізований суд повернув касаційну скаргу через несплату судового збору. А і все-то потрібно сироті виплатити допомогу сироті з Люботинського інтернату Харківської області виплатити допомогу по досягненню 18 років. Раніше це вирішувалося просто. Прокурор вносив подання і на протязі там 10... місяця, максимум, ці кошти виплачувалися. Зараз судова тяжба може йти півроку, може йти рік. Це значно, звичайно, ускладнює.

І останнє. Я хочу звернутися щодо прав наших... щодо впровадження ювенальної юстиції. У нас є зараз проблеми, суттєві проблеми з впровадженням Закону про апробацію. Оскільки закон був прийнятий ще на початку року, вступив в силу більше, чим півроку назад, але Кабмін ще не розробив жодного нормативно-правового акту, який би дозволив провадити цей закон в дію. Ми неодноразово зверталися і в Кабінет Міністрів. Ну, якщо можна, ще зусиллями комітету по впливати на це. Але закон не працює цей.

Я дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Запрошую до виступу Голоту Віталія Михайловича, начальника відділу військово-соціальної роботи Головного управління по роботі з особливим складом Збройних Сил України. Будь ласка.

ГОЛОТА В.М. Дякую.

Шановний Артур Леонідович! Шановні присутні! Зразу, я розумію ту увагу суспільства, яка на даний час прикута до Збройних Сил України. Мабуть декого зразу зацікавить, що мають Міністерство оборони і сьогоднішня тематика виступу. В той же час хочу сказати, що і 10 дитячих садочків наших і дитячо-оздоровчий табір і два ліцеї, в яких перебувають діти, вони функціонують, розвиваються, ми продовжуємо роботу щодо унормування їхньої діяльності. Хочу сказати, що під час оптимізації, скорочення Збройних Сил України, нам ставили вимоги позбавлення цих закладів від нас, це викликало категоричний супротив батьків, це означає, що ми зі своєю роботою справляємося. Не хочуть, щоб вони переходили. Але це цифрові, аналітичні показники щодо нашої діяльності, вони є в тих матеріалах, що надані на сьогоднішній круглий стіл і я думаю, що ми, хто будуть ознайомлюватись з ними більш детально.

Передусім також я хотів би висловити всім присутнім велику вдячність за ту увагу і турботу, не сумніваюсь, що кожний з вас доклав до дотримання прав дітей нових категорій, які появилися два роки тому, це діти військовослужбовців призваних у зв'язку з оголошенням мобілізації. Так само у нас появилася, не появилася, але збільшилася і стала предметом уваги ще одна категорія дітей, діти загиблих військовослужбовців під час виконання обов'язків військової служби, тільки по збройних силах таких дітей вже більше 800. Хочу сказати, що у свою чергу, спільно з органами соціального захисту, у нас проводиться відповідна робота. У нас в кожному обласному військовому

комісаріаті визначені посадові особи, які займаються безпосередньо цим. І тут є, скажімо, певні досягнення. Якщо хочеться дуже важке слово, у нас є ці діти і сім'ї. Вони перебувають у колі уваги, і вони не залишені.

Що б я хотів зауважити, за рекомендації. Я пропонував би доручити Міністерству інформаційної політики, доручити іншим центральним органам виконавчої влади все ж таки формувати і позитивне поле стосовно нашої діяльності. Я дуже мало почув чогось, позитивних прикладів і досягнень сьогодні, але вони все-таки є. І кричать, що "все пропало и все плохо", вибачайте, я старий солдат, все ж таки недоцільно. Давайте щось і говорити про те, що ми зробили, а зроблено дуже багато. І погоня за рейтинговістю отих каналів і преси не завжди сумісна з тим, що вони показують.

Я вибачаюсь, у мене була ситуація, коли ми відправляли перший раз, липень, ні, кінець червня минулого року, перші сім'ї загиблих. Емірати, (8,) 5 вдів, 8 дітей. Авторитетний телеканал, ми обговорили в себе, як, про що буде репортаж. Приходять, і все з точністю до навпаки: мікрофон дитині: "Тебе часто сниться твій погібший папа?" Мені хотілося застосувати неправомірні дії до цього журналіста. І з тих пір я ніколи не запрошував на ті заходи, які проводили, отих-отих... Мені, да, ми відправляли з посольства Туреччини, квітень місяць, 120 чоловік запросили з числа загиблих, важкопоранених. Там було 59 дітей. Це всі вони втратили своїх батьків. Це пройшло нікому не відомо, тому що, ну, не хотів я запрошувати. Я чогось от не ризикував, тому що я боявся отого висвітлення.

Зразу ж запитання до Міністерства закордонних справ. Оцей досвід, про який я сказав щодо Республіки Туреччини, може посилити, може, їхні урядові... У нас підтримка нашої держави в нашій ситуації, є у всього світу, може це показувати і може якусь допомогу дітей не тільки в площині неурядових організацій, а і на міждержавному рівні.

Наступне, що я пропонував би. Все ж таки доручити Міністерству соціальної політики, Міністерству освіти, більш частіше звертатися як до

Збройних Сил, а особливо до Міністерства внутрішніх справ, з налагодженням шефських зв'язків якоїсь роботи. Дотримання прав і реалізації цих прав дитині, вони обов'язково мають поєднувати з довірою до влади, довірою до міліції, довірою до Збройних Сил. І, якщо цього не буде боротьба з латентними правопорушеннями, насильством, вважаєте буде програно, ніхто ніколи не піде не розкаже, всі будуть мовчати і все.

В свою чергу Збройні Сили завжди старалися бути відкритими і ходити, у нас були досвід, скажемо, за мирного часу, він і продовжується зараз з співпраці із дітьми, які в школах і в тих, які перебували в установах діти позбавлені батьківських прав і ми продовжуємо працювати в цьому напрямку. Тобто оця взаємодія, вона може іти в розрізі військового патріотичного виховання, може шефських стосунків, може інших, все ж таки якимось її поширювати. І хай також міністерство, ну, дитячі установи, назву їх так, хай звертаються до нас ми завжди відкликнемося і будемо раді такій зустрічі. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Віталій Михайлович.

До слова запрошую Москаленко Оксану Олегівну, координатора програм захисту прав дитини Всеукраїнської громадської організації "Жіночий консорціум України". Будь ласка.

МОСКАЛЕНКО О.О. Доброго дня! Дякую, що надали слово.

Я хочу, якби знову ж таки наголосити, що завтра міжнародний день річниці Конвенції ООН про права дитини. І це добре, що ми сьогодні зібралися. У нас, можливо, не у всіх вистачає терпіння вислухати все, але те, що всі говорять це дуже важливо, тобто дуже важливе питання. І зараз ювенальна юстиція і це реформування кримінальної міліції... Тобто я, напевно, що погоджуюся з попередніми виступаючими і не буду багато повторюватися, але

я хочу звернути увагу, що все ж таки ми маємо використовувати ті інструменти, які вже є. Є рекомендації Комітету ООН з прав дитини, і вони дуже чіткі, вони надають нам... ну, мені здається, це може бути гарна лінійка для того, щоб ми почали змінювати нашу систему. Тому що одна із рекомендацій ООН є те, що всі законодавчі акти вони мають переглядатися чи вони працюють в інтересах дітей. Тобто якщо б ми це робили би, у нас би не було би зараз проблеми з кримінальною міліцією у справах дітей. Тобто зараз іде процес... працюють над Конституцією. Знову ж таки діти не розглядаються в цьому процесі, ми говоримо про те, що посилювати інститут омбудсманів, тому що це інститути, які наразі вони дуже ефективно зараз працюють, вони висвітлюють багато проблем. Вони... Уповноважений з прав людини, завдяки моніторингу ..... підняв дуже великий пласт проблем, про которий ми не чули. І ці інститути потрібно теж розвивати. І ми зараз, коли працюємо над Конституцією, ми теж маємо дивитися, дивитися... переглядати її з точки зору того, щоб ми могли посилити... Не знаю, який інститут, но якийсь посилити.

Ну, напевне, це те, що я хотіла сказати. Просто це дуже болючі теми. Ми багато років працювали з темою сексуального насильства, намагалися створювати практику допиту дитини в системі органів внутрішніх справ, а тепер в результаті реформування це все просто знищено. Тобто давайте будемо зважати на рекомендації, давайте будемо діяти в інтересах дітей, давайте будемо переглядати все законодавство, всі наші ініціативи, наскільки вони відповідають інтересам дітей. Дякую дуже.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. для виступу слово надається Тарабановій Світлані Володимирівні, координатору гуманітарного напрямку Правозахисний центр "Поступ". Будь ласка.

ТАРАБАНОВА С.В. ...переселенець, яка, звісно, за свою правозахисну діяльність була змушена покинути окуповану територію, місто Луганськ, і приїхати, заснувати нову організацію.

Вже дуже багато сказано, тому я не буду заглиблюватися. Моя доповідь стосувалася, звісно, прав дітей ВПО. Я вже не можу сказати, що це для нашої країни нова категорія. Вже більше року йде антитерористична операція. І дуже багато проблем все ж таки. Проте я хочу сконцентруватися тільки про те, що ми тут кажемо про конвенцію, як вона має виконуватися, розповсюджуватися, імплементуватися, її якісь статті. І дуже багато про захист дітей. Ми взагалі, ми, як Марія Ясеновська на початку сказала, що повинні базуватися, ... конвенція базується на принципі 3-х, на 3 принципах, і один з них – це реалізація. Тому давайте робити все, щоб створені були не тільки декларативні якісь документи, як у нас прийнято, а потім ми розводимо руками і кажемо, що в нас не робиться. Тому що дуже, як казали, гарне законодавство в Україні, дуже багато законопроектів. Але немає чітких механізмів реалізації того чи іншого законодавства, немає критеріїв певних категорій дітей. І тому є наразі для мене нагальними 2 законопроекти, які досі залишаються неприйнятими. Це 2254, де саме визначено категорії дітей, де є можливість дітям, які постраждали від конфлікту, вже бути законодавчо прописані, бо наразі, на сьогодні в законодавстві тільки одна стаття. І другий закон, це 3171, тут вже казали про громадянство, про отримання і про отримання документів. Наразі дуже складна процедура отримання свідоцтва про народження на підконтрольній території України і паспортизація дітей, які досягли 16-річного віку. Тому дуже, ну, таке прохання все ж таки винайти змогу депутатам і прийняти ці 2 законопроекти важливі, саме які стосуються дітей ВПО.

Ще трошечки хочу торкнутися того, щодо об'єктивності подання і висловлювання взагалі, що коїться з дітьми в Україні і на окупованих територіях. Дуже багато Україна приділяє уваги критиці, що та... той бік втягує дітей у військовий конфлікт, що вони не суть пропаганди, русифікують і, певне, але Україна не показує свої мінуси. Давайте відійдемо від приховань фактів.

Ми знаємо факти з боку України, участі дітей у збройних конфліктах, дітей, які втягуються у військову, знаємо підміну тим, ну, тієї назви військово-патріотичне виховання, коли ми не можемо про моніторинг, що відбуваються в національно-патріотичних таборах з дітьми, якими методами це йдеться. І тому все ж таки ми дорослі повинні бути об'єктивними.

І наостанок хочу зауважити, що дуже багато тут казалося про те, що дійсно діти нам закидують, що ми їх не чуємо, не розуміємо і розмовляємо, ну, незрозумілою для них мовою.

І ось я хочу презентувати тут, користаючись можливістю, що є певна група дітей, які пройшли навчання в Міжнародній школі з прав дитини в Албанії і вони провели поки що пілотне в шести всього лиш населених пунктах України дослідження. Тобто застосована методика ..... нерівному. Тобто діти намагаються... самі спитали дітей і намагаються донести до нас дорослих. І завтра в "Інтерфаксі" об 11 годині саме діти будуть презентувати результати цього моніторингу. І перша проблема, про яку вони будуть говорити і вони самі виокремили, проводячи це дослідження, це саме чи враховується їх думка. І завтра вони оприлюднять попередні рекомендації. Тобто я вам раджу, хто матиме можливість прийти до прес-конференціалу, потім скористатися результатами цього дослідження, тому що три основні проблеми виділили діти, ведучи це дослідження. Це глобальна безпека, враховуючи контекст. Це безпека в Інтернеті. Ми кажемо багато так про безпеку там мін..., ЮНІСЕФ, це окрема програма, безпека в Інтернеті. Але діти кажуть, що мало практики, тобто більше теорії в школах викладають. Незрозуміла мова все одно. Можна сказати, що вони нами маніпулюють. Можна сказати, що знову вона нас не слухають. Але, якщо вони це говорять, значить ми не досить гарно працюємо.

Друга тема це все ж таки врахування думки дітей в прийнятті рішень. І діти пропонують те, щоби якимось чином вони долучалися навіть до прийняття якихось норм законодавства. Тобто вони завтра запропонують саме, ну, яким чином вони хочуть, щоб це робилося.

І третє, це, звісно, увага до дітей так званих вразливих груп. Це не тільки ВПО, а тут і казали все, діти з особливими потребами. І про бідність також в дітей є своя думка і про те, що тут казали, яким чином це потрібно робити, щоб зменшувати пільгові категорії, зменшувати пільги. А як потрібно робити, щоб все ж таки подолати бідність. Давайте слухати дітей, і давайте їх думку враховувати на рівні імплементації в законотворчий процес. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, для виступу слово надається Даниленко Георгію Миколайовичу, головному науковому співробітнику відділу гігієни дітей шкільного віку та підлітків Інституту охорони здоров'я дітей та підлітків Національної академії медичних наук України, будь ласка.

Пішов, да? Добре. Тоді слово надається Петрочко Жанні Василівні, заступнику директора з науково-експериментальної роботи Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України.

ПЕТРОЧКО Ж.В. Шановні колеги, дозвольте з усього виступу лише декілька тез. Найголовніше, що хотілося сказати, ну, по-перше, є велике бажання назвати ту ситуацію, яка зараз відбувається перезавантаженням нашої системи забезпечення прав дітей. Але вона можлива лише тоді, коли ми нарешті вже будемо говорити не про наслідки, а про причини.

Дуже обнадіює і оптимізує правильне визначення оновлених координат системи забезпечення прав дітей, про які говорив Микола Миколайович. Я цілком поділяю цю позицію. І дійсно - безпека, стабільність, благополуччя. Але, якщо ми беремо ці координати за основу, то тут дуже важливо, знаєте, не піддаватись маніпуляції і не змінювати пріоритети, тому що за чіткими

міжнародними стандартами ці 3 координати передбачають пріоритет не сімейних форм, не розвиток сімейних форм виховання, а, власне, підтримання біологічної сім'ї і дитини, забезпечення стабільного перебування дитини в своїй біологічній сім'ї. І це є принципово.

Наступна позиція. Якщо ми хочемо жити по-новому, нам потрібно мислити по-новому. Отже, зараз пріоритетом має бути зміна наших переконань і поінформованості щодо нових способів дій. Тобто як це жити по-новому. І тут треба теж вийти на 3 рівні: перший рівень – самої сім'ї; рівень професійної діяльності і рівень інституції (ухвалення рішень). Якщо ми хочемо вимагати від батьків виконувати свої обов'язки, то ми їх повинні навчити цьому і лише тоді питати. Навчити сформувати прив'язаності, навчити забезпечувати стабільне середовище. Тому перший акцент має бути розвиток сімейно орієнтованих послуг на рівні громади, які саме підвищують батьківську компетентність. І тут без фахівця однозначно не обійтися і треба дуже відповідально громадам підійти до вибору цього фахівця.

Другий, професійної діяльності. Сьогодні вже час і наших фахівців працювати по-новому не від фіксації проблем, що в нас поганого, не від інспектування, а того, щоб вони вміли побачити сильні сторони в цій сім'ї, вміли створити систему підтримки сім'ї на рівні громади, вміли навчити працювати в команді. У зв'язку з цим потрібно і переглянути дещо зміст підготовки цих фахівців у вишах і, на мою думку, от найголовніше, створити систему підвищення кваліфікацій спеціалістів міністерства, Мінсоцполітики. Як на мене, це ключова проблема, як би ми цю систему створили і запустили, відразу ми б змогли би зробити такий значний скачок у рівні професійної компетенції.

І останнє. Рівень прийняття рішень. Ми вже стільки років говоримо про партнерську взаємодію, ви знаєте, що іноді уже це видається як заїжджена тема і нічого не робимо або робимо дуже такі легкі, не помітні кроки в цьому напрямку. Ну, це ж спільне планування, спільний інструментарій та спільне

навчання. І досвідів конкретних форм роботи є безліч. Візьміть Велику Британію законодавством затверджено початок роботи передбачає проходження міжвідомчого тренінгу. Ну чим не прекрасний досвід, елементарний, простий, який ми можемо впровадити.

Отже, я закликаю всіх, нарешті озирнутися по сторонах, діяти швидше, а не повзти в цих реформах, діяти в команді і лише в найкращих інтересах для дитини. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Жанна Василівна.

Шановні колеги, на жаль, у нас уже час підходить до кінця. На жаль, да.

Шановні учасники засідання круглого столу! Підводячи підсумки нашого заходу, хочу висловити подяку всім виступаючим за інформацію щодо дотримання прав дітей в Україні. Ситуація дуже складна і, на жаль, не покращується, а навпаки погіршується. Тому необхідно посилити увагу до проблем дитини як на загальнодержавному, так і на регіональному рівні. Необхідно визначити завдання кожному міністерству, кожній місцевій державній адміністрації, іншим державним органам, а також визначити належну взаємодію з місцевими радами щодо підтримки дітей.

У зв'язку з цим члени комітету наполягають на розгляді на засіданні Кабінету Міністрів України питання щодо дотримання прав дітей в Україні. Цю позицію поділяють і уповноважений Верховної Ради з прав людини і уповноважений Президента України з прав дитини. Впевнений, це засідання буде проведено на початку наступного року та сприятиме об'єднанню зусиль всіх державних органів, органів місцевого самоврядування та громадянських організацій для вирішення дитячих проблем.

Шановні колеги, всім роздано проект рекомендацій слухань. Рекомендації будуть доопрацьовані з урахуванням пропозицій учасників

засідання круглого столу, з пропозиціями виступаючих, всіх, хто мав таку можливість виступити, та затверджені на наступному засіданні комітету.

Якщо в кого є додаткові пропозиції, які не пролунали в виступах, пропоную надати до керівництва секретаріату у письмовій формі. Воно обов'язково будуть розглянуті і доопрацьовані до Рекомендацій.

Я хочу ще раз вам подякувати за плідну роботу, за слухні та дуже корисні пропозиції, за розуміння дитячої проблеми. Знаєте, сьогодні багато є людей самодостатніх, які, на жаль, не піклуються тими проблемами... Ви знаєте, ми багато говорили про Державний бюджет, про місцеві ради, про профільні міністерства, але ж, дійсно, є багато заможних людей, які з них кожен може взяти для догляду якийсь дитячий будиночок, малозабезпечену сім'ю. Я не кажу... є там інші напрямки, тут були і з інших міністерств представники, заступники міністрів (молоді і спорту), спортивні організації і так далі. Кожен з нас повинен розуміти, що чужих дітей не буває, є наші, вони наші українські діти. І кожен нас повинен не тільки зрозуміти, не тільки розказати, як він буде допомагати, а конкретними діями зробити хоч один крок не популістськими висказуваннями, а конкретними шагами, що він зробив для того.

Дякую вам всім за увагу. На все добре.